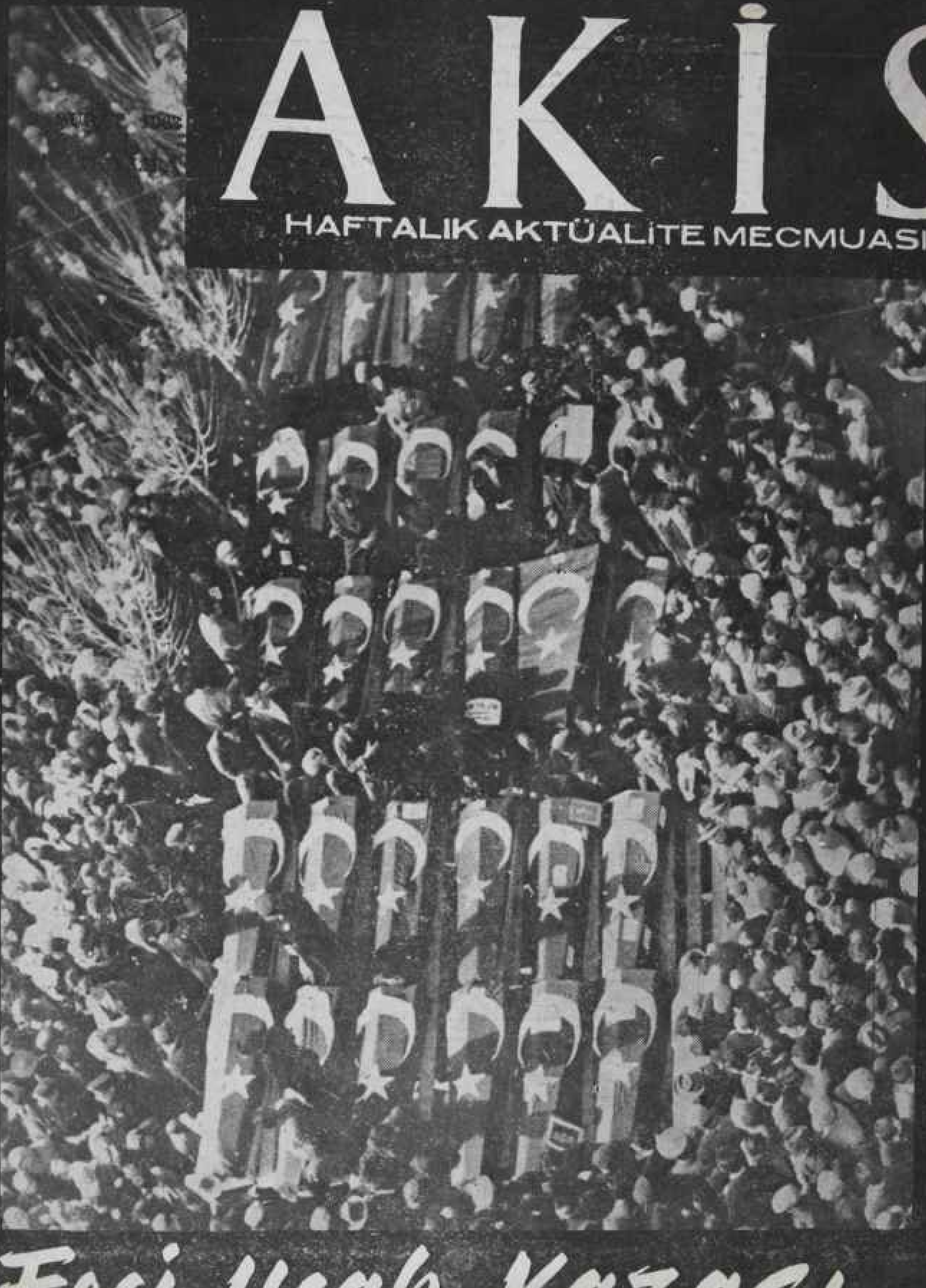
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Feci Uçak Kazası

Boş yere ıstırap çekmeyiniz...

Bütün ağrılara karşı

GRİPİN

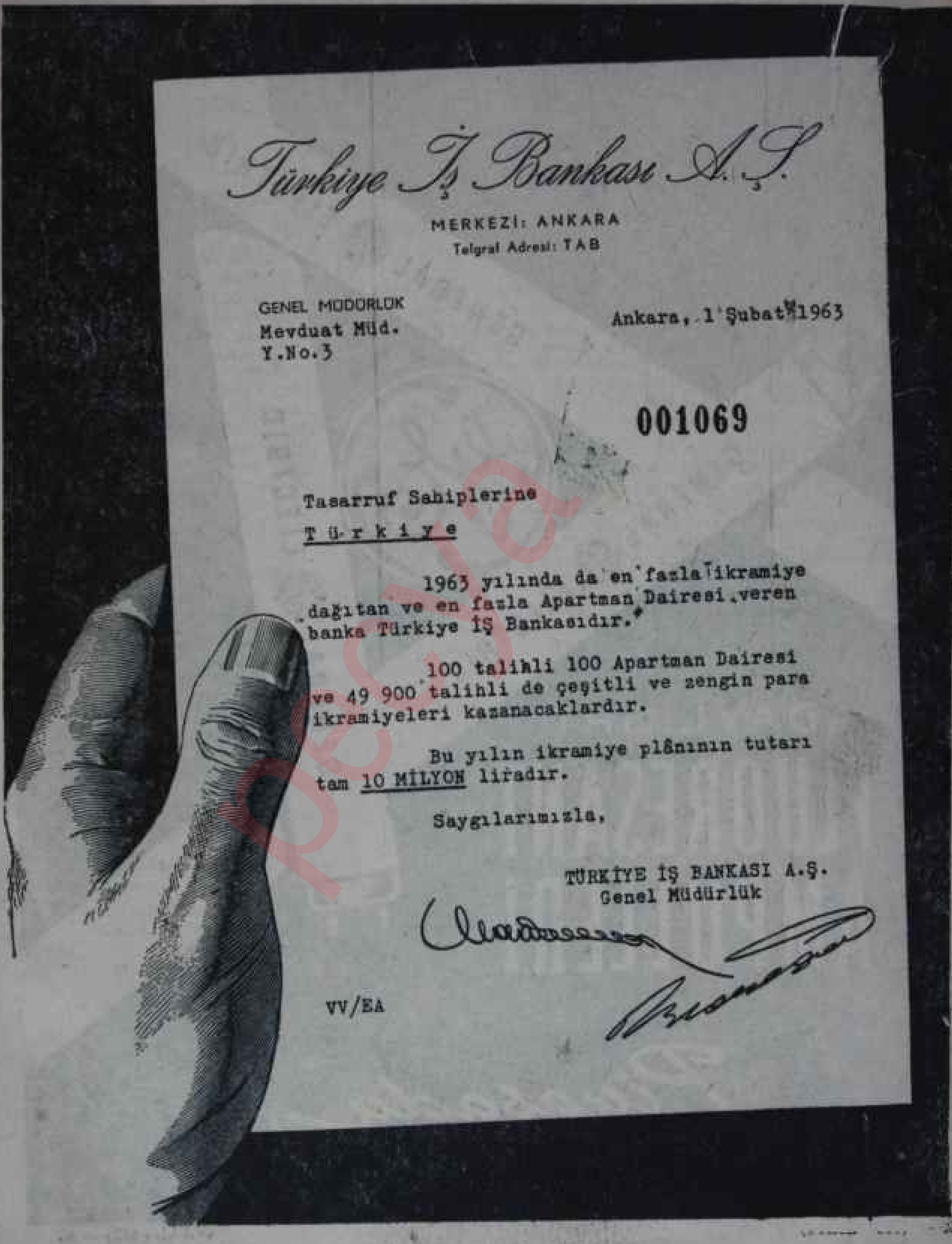
itimatla kullanabileceğiniz en müessir ilâçtır

GRİPİN nezle ve grip başlangıcında bir çok fenalıkları önler
GRİPİN baş, diş, adale, sinir ağrılarını bıçak gibi keser
GRİPİN sinir ve bel ağrısından eser bırakmaz
GRİPİN bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır
GRİPİN mideyi bozmaz, kalbi yormaz
GRİPİN Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekilliğinin husus ruhsatını haizdir

KİNİNLİ

GRİPİN

Türkiye İş Bankası A.Ş.

MERKEZİ: ANKARA
Telgraf Adresi: TAB

GENEL MÜDÜRLÜK
Mevduat Müd.
Y.No.3

Ankara, 1 Şubat 1963

001069

Tasarruf Sahiplerine

Türkiye

1963 yılında da en fazla ikramiye dağıtan ve en fazla Apartman Dairesi veren banka Türkiye İŞ Bankasıdır.

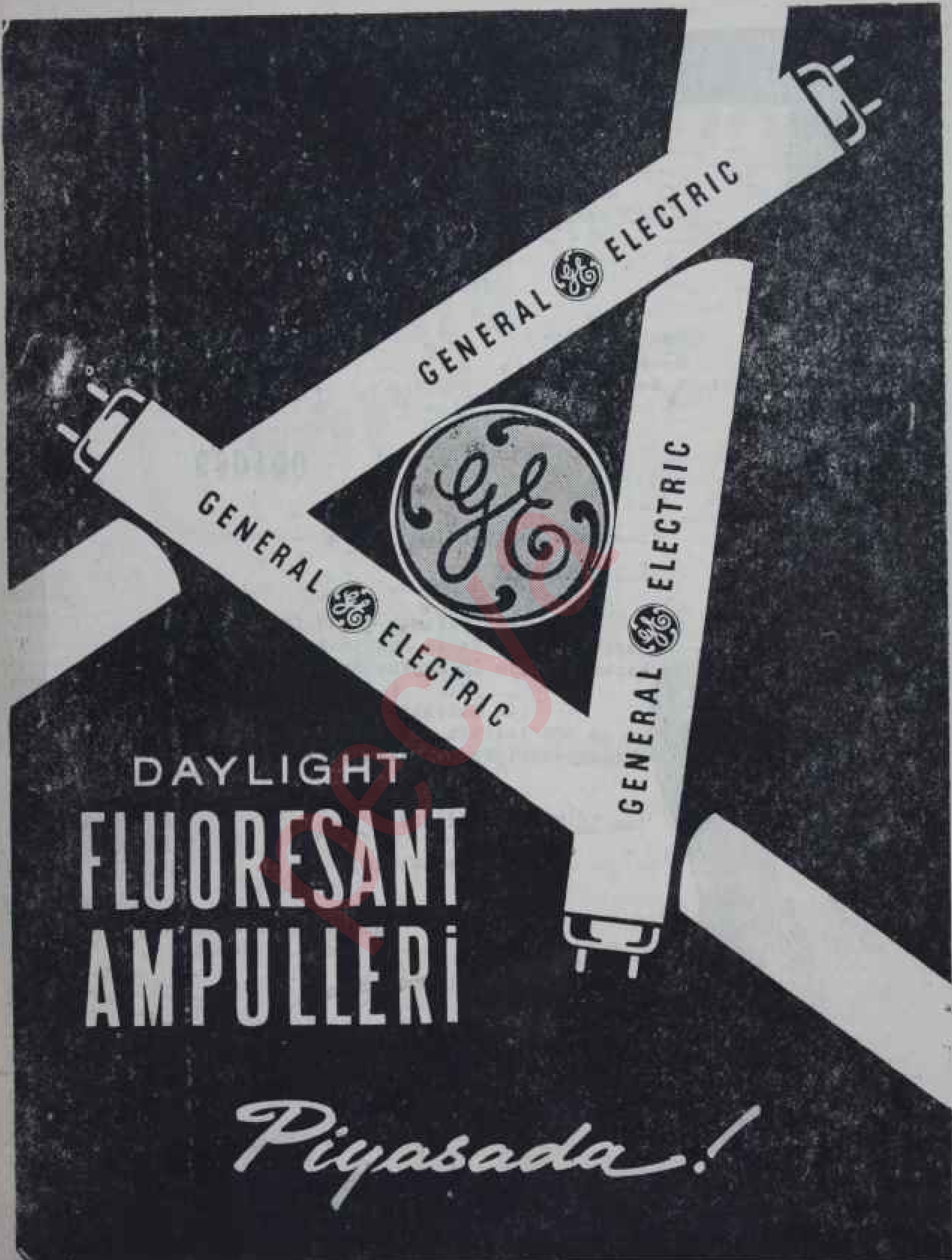
100 talihli 100 Apartman Dairesi ve 49 900 talihli de çeşitli ve zengin para ikramiyeleri kazanacaklardır.

Bu yılın ikramiye plânının tutarı tam 10 MİLYON liradır.

Saygılarımızla,

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
Genel Müdürlük

VV/EA

GENERAL ELECTRIC
GENERAL ELECTRIC
GENERAL ELECTRIC
DAYLIGHT
FLUORESANT
AMPULLERi
Piyasada!

Sayı: 450 Cilt: XXVII Yıl: 9

AKİS

HAFTALIK AKTÜALÎTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İş Haberler Kısmı: Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaıghı, Egemen Bostana ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - İktisadî haberler kısam : Fasih İnal - Radyo : Turgut özakman - Magazin Kısmı : Jale Candan, Türkân Türker Akbulut, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil - Kitap : İlhami Soysal - Tiyatro : Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Spor. : Vildan Âşir Savaşır.

Resim
AK Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Kilise Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 »»»

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: *10 01 96*

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlan Şartları
Santimi 20 lira
t renkli arka kapak: 1500 lira.

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa
Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi
Basıldığı tarih
7.2.1963

fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları

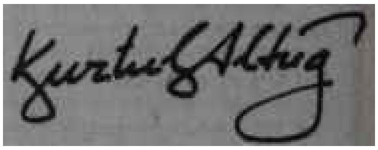
Bu hafta Ankarada vukua gelen feci kaza, bütün memleketi yüreğinden yaraladı. Günler ve günler her tarafta sadece o konu konuşuldu. AKİS bu sayısında kapak yazısını ona tahsis etmiş bulunuyor. Yazıda bulacağınız, gündelik gazetelerde bulduklarınızdan farklı olacaktır. AKİS ekibi daha ziyade kazayla alâkalı tahkikat ve yapılan araştırmalar üzerinde durdu. Gerçekten, bir heyet kaza anından itibaren sorumluluğu tesbit ile görevlendirilmiş ve işe başlamıştır. YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda o çalışmalar hakkında geniş bilgi bulacaksınız.

Kaza, bizim yakınlarımızı başka bir sebepten daha telâşa düşürdü. AKİS idarehanesi Ulustadır ve kazanın vuku bulduğu yerin beşyüz metre kadar aşağısındadır. İki uçağın Ulus meydanına düştüğü ve çok sayıda kurbana sebebiyet verdiği duyulduğunda telefonlarımız uzun süre işledi, malûmat soruldu. Facianın bizden biraz uzakta olduğunu söyledik. Bu, AKİS'te çalışanların aileleri mensuplarımı ve dostlarım biraz teselli etti. Ama kazanın, hakikaten korkunç olluğu öğrenildiğinde her şey unatuldü ve bütün gözler yaşlarla doldu.

Bu, bütün dünyada felâketlerle dolu olarak geçen kışın bizdeki bir cilvesidir. Şehrin göbeğine bir uçağın düşmesinin ertesi günü bizden uzak bir memlekette aynı acılıkta bir başka facia cereyan etti, 103 çocuk çöken bir binanın altında kalarak can verdiler. Daha sonra, kıştan dolayı şimdiye kadar hayatlarını kaybetmiş bulunanların binleri aştığı radyolar tarafından söylendi. Böylesine çetin bir kış, yıllardır dünyayı hışmı! altına almamış bulunuyordu. Tabiat, uzun bir sükunet devresinden- sonra bu sene başını kaldırdı.

Bütün temennimiz havaların bir an önce açması ve insanlık olarak, millet olarak bu kederlerimizi unutturacak bir bahar, bir yaz geçirmemizdir.

Saygılarımızla

İçindekiler

günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Basın — Önceki haftanın sonlarında bir gece, İzmirdeki Türk Hava Yolları Terminalinin önünde duran bir otomobilden inen genç adam, koşarak bürodaki görevlinin yanma geldi ve:'

"— Ankaradan, Demokrat İzmir gazetesi için bir zarf geldi mi ?" diye sordu.

Sonra, görevlinin gülümseyerek uzattığı zarfı âdeta kaparak aldı ve gene koşarak oradan uzaklaştı, Genç adamı getiren siyah otomobil birkaç saniye sonra gözden kayboldu.

Zarfta, Ankaradaki uçak kazasında çekilmiş resimler vardı. Kaza akşamı, Sabah Postası ve Demokrat İzmir gazetelerine telefon eden foto muhabiri Metin Çini, "hiç bir muhabirin yapamadığını başararak, her iki gazeteye de film attığını" müjdelemişti. Demokrat İzmir gazetesi Genel Yayın Müdürü İhsan Esen ile gazetenin sahibi Adnan Düvenci o gece geç saattere kadar filmi bulmak için çırpındılar, fakat bütün bu gayretler fayda vermedi. Gazetecilikte bu islerin mübah olduğunu ileri süren Ege Ekspres gazetesinin sekreteri Erkin Usman, patronlarının da muvafakati ile, Demokrat İzmirin filmini hava alanından -kendi tabiriyle- yürütmüş ve kaza resimleri ertesi sabah Ege Ekspres ve Sabah Postasında çıkmıştı!

Ancak mesele, böylece, bir "atlatma" çerçevesi içinde kapanmadı. Demokrat İzmir gazetesi yetkilileri Ankara ile konuştuktan sonra, Terminalden elde ettikİMİ bilgiye göre, Ege Ekspres gazetesine resim gelmediğini tespit ederek, bir dilekçe ile savcılığa başvurdulâr. Dilekçede resimlerinin çalındığı belirtiliyor ve hırsızların bulunarak haklarında gerekli kanuni takibatın yapılması isteniyordu.

Durumu öğrenen Ege Ekspres gazetesi yöneticileri ve bilhassa Erkin Usman hayli telâşa kapıldılar. Olay, gazetecilik "atlatma"sından çıkarak, bir adli vaka olmak üzereydi. Akıllarına filmi yakmak geldi ama, nedense bundan vazgeçtiler ve "Bir yanlışlık olmuş" diyerek Terminale teslim ettiler.

Ancak, evdeki hesap çarşıya pek uymadı. Teslim sırasında derhal bir suçüstü zaptı tanzim edilerek süratle Emniyet İkinci Şube Müdürlüğüne gönderildi Akşamın geç saatlerinde Emniyet Müdürlüğünden ayrılabilen Erkin Usman, Kemeraltında rastladığı bir arkadaşına:

"— Ne bileyim be ağabey? Ben bizim gazeteye do resim gönderildiğini sanmıştım. Gazetemin ismini ver* dim. Meğer bana Demokrat İzmirin zarfını vermişler. Ben de heyecandan, üstünü okumadan zarfı gazeteye getirdim, yırttım, içinden filmi alıp, foto muhabirine verdim. O da banyosunu yaptı ve resimleri bastık.. Meğerse film Demokrat İzmire aitmiş! Ama, hiç de iyi olmadı bizim için. Bakalım ne olacak." dedi.

Demokrat İzmir gazetesi ise, film hırsızları aleyhine, hem hırsızlık, hem de haksız rekabet suçundan dâva açtı, ayrıca tazminat talep etti.

Olay bu günlerde İzmir Gazeteciler Cemiyeti, Gazeteciler Sendikası, Basın Şeref Divanı ve Gazete İşverenleri Sendikasına da intikal ettirilecektir.

Konsorsiyum — Türkiyeye Yardım Klübü -Konsorsiyum- Başkanlığına getirilecek olan Von Manngoldt, haftama ortalarında, Çarşamba gecesi Türkiyeye geldi. Ankarada bir süre kalarak Maliye Bakanlığı ve özellikle Devlet Plânlama Teşkilâtı yetkilileriyle birlikte incelemelerde bulunacak olan Manngoldt, Konsorsiyum Başkanlığını kabul etmeden önce Türkiyeyi görmek, İktisadi ve Sosyal Kalkınma Planım incelemek İstemiştir. Bu arada, OECD Genel Sekreter Yardımcısı Mr Kaisser de Von Manngoldt'dan bir gün önce Türkiyeye gelmiş bulunmaktadır. Kaisser'in bu ziyareti, yakında toplanacak olan Konsorsiyumla ilgilidir.

Turizm — Turizm Komitesi bu hafta Perşembe günü toplanarak, Türkiyedeki turizm çalışmalarıyla ilgili müzakerelerine devam etti. Bu, Komitenin ikinci toplantısıdır.

Saat 14'de Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığında Genel Müdür Muavini Murat Özgeçin Başkanlığında toplanan Komite, genellikle turistik tesisler için istenen belge ve kredi talepleri üzerinde durdu ve bazı belgelerin iptalini müzakere etti. Komitede, İstanbuldaki turistik tesislere 25 bin liradan 100 bin liraya ka-

dar kredi verilmesi kararlaştırılarak, belgeler için "te sisin bu kediyi gerekli yerlerde kullanması, aksi halde verilmekte olan kredinin kesilmesi" prensibi kabul edildi.

Seri toplantılar yapması gereken ve elinde pek çok iş ve müracaat bulunan Komite kolay kolay biraraya gelememekte ve bu yüzden talep sahiplerinden haklı şikâyet seslerinin yükselmesine sebep olmaktadır.

Belediyecilik — Uzun boylu, ince bıyıklı genç adam çamur içindeki paçalarına bakarak acı acı güldü ve:

"— Ağbi, Ankara Vali ve Belediye Başkanı Enver Koraya bir telgraf çekerek, şu otoparkta dolaşabilmemi» için bir sal isteyeceğim" dedi.

Olay, bitirdiğimiz haftanın başlarında Ankarada, şehrin en kalabalık yerlerinden biri olan Ulus meydanının hemen arkasındaki, Sümerbank, Maliye Bakanlığı ve Vilâyet binalarının çevrelediği bir otoparkta geçti.

Gerçekten de, çeşitli semtlere çalışan taksi, hususi oto sahipleri, yağmurlar devam ederse, oto parkta koyağmur yağdıktan sonra göl halini almakta ve paçaları sıvamadan geçmek imkânsız hale gelmektedir. Buradan hareket eden otoların şehrin diğer semtlerine ve ana caddelere taşıdıkları çamurlar, meselenin bir diğer yönünü teşkil etmektedir. Burada arabalarını park_eden oto sahipleri, yağmurlar devam ederse, oto parkta kolaylıkla yüzme yansı yapabileceklerini söylemektedir-

Dünyadan Akisler

Yunanistan — Temyiz Mahkemesi, Jean Paul Sartre'-ın "Le Mur" (Duvar) adındaki kitabının edebe aykırı olmadığını tesbit etmiştir. Böylece, müstehçen neşriyat suçu ile mahkemeye verilen kitabın yayınlayıcısı ve çeviricisi beraat etmişlerdir. Aralarında tanınmış yunan yazarları da bulunan savunma şahitleri, mahkemede "Eğer Sartre'ın kitabındaki hikâyeler müstehçen ise, Venüs heykeline de bir mayo giydirmek gerekir" demişlerdir.

Almanya — Dışişleri Bakanlığının bildirdiğine göre, Batı Almanya hükümeti, Filipinlere 40 milyon marklık bir kredi açmak kararını vermiştir. Bu, Yukarı Fırat Projesi dolayısıyla Suriyeye açılan 375 milyon marklık krediden sonra verilen ikinci kredidir. Son yıllarda Batı Almanyanın, az gelişmiş bölgelerle iktisadi münasebetlerinde büyük bir gelişme göze çarpmaktadır.

İran — Geçen Pazar resmen açıklandığına göre, İmparatoriçe Farah ikinci çocuğunu doğurduğu zaman, siyasi mahkûmları da içine alan, 14750 kişilik bir mahkûm kafilesi affedilecektir. Bir suça ne zaman ceza verilir, ceza ne zaman ortadan kaldırılır, İmparatoriçenin yapacağı doğum ila bunların ne gibi bir alâkası vardır. siz istediğiniz kadar bunları düşünün. Şimdi İranda binlerce kişi, Martta doğacak ikinci şehzadeyi bekliyor Diğer binlercesinin de bütün ümidi üçüncüsünde!..

Birleşik Amerika — Eski NATO Başkumandanı La-urla Norstad, Perşembe günü Başkan Kennedy'den Amerikan Kalb Derneğinin "Yılın Kalbi" armağanını aldı. Madalyanın üzerinde "Kalbindeki hastalığa karşı azim ve cesaretle yaptığı mücadele sonunda halkımıza bu başlıca millî düşmanı yenme ümit ve kararını aşılamıştır" diye yazılı idi. Norstad 1955 de ve 1960 *da* iki defa kalb krizi atlatmıştır.-

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Sayı: 450 Cilt: XXVII Yıl: 9 9 Şubat 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

Senatoda bütçe müzakerelerini takip eden se natörler
Her biri bir telden!

Millet

Bedel ve hava

Bu hafta, Planlı Kalkınmanın bedelinin sağlanması için çalışma haftası oldu. Yirmi gün sonra, Şubat bitip de Mart geldiğinde yeni Bütçe yürürlüğe girecektir. Yeni Bütçe, Plânlı Kalkınmanın bedelinin millet tarafından ödeneceği hesabına dayanılarak bağlanmıştır. Fatura, haftanın içinde Parlâmentoya sunuldu. Sunuldu ve beklenildiği gibi iktidar aleyhinde bir kampanyanın vesilesini teşkil etti.

Plânın iç finansmanı millet tarafından sağlanmadıkça bir kalkınmanın olamayacağını herkes bilmektedir. Dışardaki dostlarımızın vermeyi taahhüt ettikleri yardım da, her şeyden çok bu şarta bağlıdır. Bunun yanında, vatandaşın kazancının çok fena olduğunu söylemek imkânı yoktur. Şehirlerde idler iki yıl önceye nazaran açılmış, köylünün eline ise, mahsulünün karşılığı olarak bu sefer gerçekten iyi para geçmiştir. Bu elbette ki, Başbakanın tabiriyle, vatandaşın bir elinin yağda bir elinin balda bulunduğu mânasına gelmemektedir. Ama bir selahın mevcudiyetini gözle görmek kabildir. Kalkan kazanç, havadan para kazanmak imkânı, bir telefon konuşması neticesi yüzbinlerce lirayı cebe, indirebilme sırrıdır ki o devrin bir daha gelmeyeceğinde herkes müttefiktir.

Buna rağmen, Plânlı Kalkınmanın bedelinin yeni sıkıntılara yol açacağı, ağır mükellefiyetlerin konulduğu yolunda iktidarın karşısındakilerin yarattığı hava tesirsiz kalmadı. Bu, İktidar takımının ve onun içinde C. H. P. nin umumi efkârla münasebetlerini bir türlü düzeltmeye muvaffak olamadığının yeni delilini teşkil etti.

Gerçekten, hiç. bir iktidarın . propaganda mekanizması bugünkü iktidarınki kadar aksak, başarısız ve a» cemi değildir. Önce bu mekanizma darmadağınıktır ve bir başı yoktur. Bu yüzden sistemli hareket edilmemekte, her şey havai fişeği gibi mu*. allâkta kalmaktadır, Ne yapılanlar söylenmektedir, ne halkın ihtiyaçları yapılmaktadır, ne küçük dertler giderilmektedir, ne de Hükümet bir iyimser havayı yaratmaya muvaffak olmaktadır. Sadece karamsarlığın dolaştığı bir ortamda, hâdiselerin idaresi ele alınamayınca ve işlerin iyiye gittiği intibaı verilmeyince hai-

Ya bunlar neden yapılmaz ?

Metin TOKER

Türkiyede "Antidemokratik Kanunlar"a karşı bir mücadele yapıldı. Bu mücadelede bayrağı C. H. P. taşıdı, memleketin iyiniyetli aydınları onun yanında yer aldılar. Sonra ihtilâl oldu. Hemen bir komisyon kuruldu. Hangi kanunların "Antidemokratik Kanunlar" faslına girdiği araştırıldı. Bunların kaldırılmasını bekler. ken bir takımı üzerinde küçük tadiller yapıldı, bir diğer kısmı yürütülmedi. Ama kanunlar, kanun olarak kaldı. Üstelik, meşhur 39. Madde gibi Damokles kılıçları bazı Bakanlar tarafından uygulandı da.. C. H. P. nin idaresindeki Koalisyon Hükümetleri birbuçuk yıldır iş başında Ama ne bir ses, ne bir nefes. Zaman zaman işitilen şu komisyonun kurulduğu, şu komisyonun dağıldığı, şu tetkikin yapıldığı, şu tetkikin başladığı.

C. H. P. ve onun Genel Merkezdeki, Kabinedeki, Meclisteki büyük idarecileri lütfen söylerler mi: Şu "Antidemokratik Kanunlar"ın kaldırılması için C. H. P. niçin harekete geçmemiştir?

Memleketin iyiniyetli aydınlarıyla beraber bir mücadele yapacaksın. Mücadele başarıya ulaşacak. Aaa! Sanki o mücadeleyi yapan sen değilsin. Bakanların kır* mızı plâkalı arabalarda, idarecilerin forslu ve cakalı, milletvekillerin ve senatörlerin ödeneklerine sahip ve kananlar yerli yerinde! Sonra "Memleketin iyiniyetli aydınları neden bize karşı buruk?"

Ya, ne olacaklardı ?

Türkiyede, reformlar için mücadele yapıldı. Toprak Reformu dendi, Eğitim Seferberliği dendi, Köy Enstitüleri dendi, Vergi Reformu dendi, Halkevleri dendi. Gecekondu Meselesi dendi. Bunların da bayrağını Ç. H. P. taşıdı ve memleketin İyiniyetli aydınları bunlar bir gün gerçekleşsin diye C. H. P. nin etrafında toplandılar. Kimi gücünü, kimi güvenliğini, kimi hürriyetini, kimi canını ortaya koydu. Zafer kazanıldı. Kötü idare devrildi. Peki hani Toprak Reformu? Nerede Eğitim Seferberliği ? Köy Enstitüleri ihya olunacaktı.. Niçin Vergi Reformu yapılmadı? Halkevleri hâlâ yok. Gecekondu ıstırabı devam ediyor. Değişen ne?

Değişen şeyler var: Bir takım kimseler mevkilere geçti, makamlara yerleştiler. ellerinde kudret bulunduruyorlar, memleketi idare ediyorlar. Ama hepsi o kadar. Muhalefet yıllan, o yılların gayeleri, hedefleri şimdi birer tatlı hatıra. Bir tek rahatsızlıkları mevcut: Etraflarına baktıklarında, memleketin o İyiniyetli aydınlarını kendilerine karşı soğuk, kırgın, antipatiyle dolu görüyorlar. Hattâ bir kısmı hınçlı. Eee, aldatılmış olmak insanların pek fazla hoşuna gitmiyor.

Simdi, C H. P. nin idareci takımı bir hususu çok iyi bilmelidir. Memleketin iyiniyetli bir aydını ütop peşinde deginirken C. H. P. devrimlerden taviz veriyor", C. H. P H. P. oy kaygısına düştü", "C. H P. fikir hürriyetini baltalıyor", "Sosyal meselelerimizi hâlâ konuşamıyoruz" tarzındaki şikâyetlerin aklı başında kimseler üzerinde öyle tahrip edici bir tesiri yoktur. Bunlar lâftır, edebiyattır. C. H. P. devrimlerden ne taviz veriyormuş? Hiç! C. H. P. hangi fikir hürriyetini baltalıyormuş ? Komünist propagandası yapma hürriyetini mi ? C. H. P. den şikâyet bu değildir. C. H. P. den şikâyet, istenilen her şeyi yapamamasından da değildir. Nihayet b|r koalisyon vardır, Meclis vardır, Meclis ekseriyeti vardır. Geçen tasarı kanunlaşır, geçmeyeni kalır. Memleketin iyiniyetli bir aydını bunu görebilecek, takdir edecek olgunluktadır.

. Ama C. H. P. -mücadele yıllarının hangi hedefini gerçekleştirmek için küçük parmağını kaldırmıştır? C. H. P. nin Toprak Reformu tasarısı nedir? C. H. P. nin Köy Enstitüleri veya Eğitim Seferberliği konusundaki teklifleri niçin hazır değildir? Neden C. H. P. "Antidemokratik Kanunlar"ı tesbit edip bunların kaldırılması için harekete geçmemiştir? C. H. P. den memleketin iyiniyetU aydınlarının yüz çevirmelerindeki sebep, işte budur. Bakanından parti idarecisine ve senatöründen milletvekiline bütün C. H. P. ileri gelenleri sanki birer Lüzumsuz İşler Mütehassısıdır. Bir adam, İsmet Paşa. kurduğu binanın yıkılıp memleketi korkunç akıbete sürüklememesi için siyasi harcı dikkatle kontrol ediyor, fakat onun dışındaki bütün C. H. P. sadece lâklâkıyatla vakit geçiriyor e karşı tarafın yarattığı havaya kendini kaptırıp gününü gün ediyor.

Dert, bu! C. H. P. adam olsa da o vadide kollan sıva^a, Bakanıyla ve idarecisiyle ve milletvekiliyle ve senatörüyle. fikir plânına çıksa, vaziyetini alıp hazırladığı görüşleri politika haline getirmeye çalışsa Türkiyenln havası bir anda değişecek. 27 Mayıstan önceki cephe hemen kurulacak. Bir şevk, canlılık herkese gelecek. Tapılmayacak şey midir bu? Ama,oturun çalışmak lâzım, Hayır! Herkes laf ebeliğini tercih ediyor ve bunlar kendisine söylendiğinde boynunu büküp "Doğru söylüyorsun kardeşim, olmuyor işte" diyor. Olmuyorra bırak git, be birader..

Bunlar, bir partide 1 numaralı adamın yapacağı şeyler değil. Bunlar 2 numaralann isleri. Onlar toplayacaklar, onlar koordine edecekler, onlar aktif olacaklar. Bu gün bir tek C. H. P. ileri geleninin başını kaşıyacak vaklt bulamaması lâzım. Vakti gene bulamıyorlar ama, ba işleri yaptıklarından değil.

C. H. P. nin noksanı, bir 2 numaranın bulunması.

Ama bu, memlekette de noksanı değil mi ki?

kın ruhunun sıkılmamasına imkân yoktur. Hele, bir takım vergilerin arttırılması lüzumu belirince..

Bu hafta bir defa daha gösterdi ki Demokrasiye inanmak kâfi gelmemektedir. Hattâ Demokrasinin biz alternatifi bulunmadığını bilmek de yetmemektedir. Demokrasiyi mutlaka halkla beraber yürütmek lüzumunun kabul edilmesi ve onun gereğinin yapılması da lâzımdır. Bu yapılmayınca, işte her şey yüze göze bulaşıyor. Çocukların inanmayacağı lâfların yarattığı bir hava etrafa hâkim oluyor.

Zabıta

Bir polis romanı

Dikkatli Ankaralılar, hâdiseden geçen haftanın başlarında haberdar Oldular. Bir gün, devlet memurlarının oturdukları ve önce Saracoğlu Mahallesi diye bilinirken sonra adı Namık Kemal Mahallesine çevrilen semtte tomsonlu devriyelerin gezdikleri görüldü. Telsizli askeri ciplerin sık dolaşması da dikkati çekti. Devriyeler daha ziyade Hava Kuvvetleri Komutam İrfan Tanselin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Necdet Uranın ikametgâhlaTı civarındaydılar. Ama aynı nokta 22 Şubatçı Talât Aydemirin de evinin bölgesi olduğundan tefsirler değişik oldu. Burnu koku alıp ta bir küçük araştırma yapanlar Başbakan İsmet İnönünün Çankayadaki, geniş bir bahçe içindeki pembe evinin de çakı gibi, tomsonlu erler tarafından beklenilmekte olduğunu ve Ordunun komuta zincirlinin başında bulunanların ikametgâhlarının emniyet altına alındığını farkettiler. Cevdet Sunayın, Ali Keskinerin, Memduh Tağmaçın evleri de bunların arasındaydı. Nihayet Başbakanlıkta ve Radyo binasında da, alışmamış gözleri çekmemekle beraber, alışanlar için olağanüstü sayılacak tedbirlerin alınmış olduğu sezildi. Buna rağmen, bu haftanın başında meselenin üzerine gazeteler eğilinceye kadar ne bir telâş oldu, ne bir harekete şahit olundu. Ancak haftanın başındadır ki bir "Hükümet Darbesi İhbarı" duyuldu.

Hâdisenin aslı şudur: Geçen hafta içinde, Hükümet Başkanına, resmî sıfat taşıyan biri tarafından gayriresmi surette, bir hükümet darbesi için hazırlıklar yapıldığına dair söylentilerin dolaştığı ihbar edildi. Bir hükümet darbesi İçin hazırlıklar yapıldığına dair söylentilerin dolaştığı! Rivayete göre bir takım sergüzeştci eski asker, memleketi ancak kendilerinin ve kendi hususi metodlarıyla cennete çevireceklerinden emin olarak İstanbulda toplantılar yapmışlar, kararlar almışlardı. Toplantılar Hilton veya Divan gibi otellerde yapılmıştı! Alman karar, Babıâli Baskını tarzında bir hareketle Hükümeti -ve tabii onun Başkanım- bertaraf etmek, idareye hemen oracıkta el koymak, fiilen başa geçtikten sonra memleketi teslim almaktı. Radyoyla bir mesaj yayınlayacaklardı, Ordusundan Gençliğine ve siyasi partilerine, Türkiyede ne kadar kuvvet varsa hepsi, tavuk gibi bunların kumandasına girecekti. Sonra, Türkiyenin ihya edilmesi plânı tatbik mevkiine konulacaktı.

Keçi ve sağlam kazık

Vehim diye bir kusurun zerresine sahip olmayan, ama askerlikten kalan bir âdetle daima en kötü ihtimali düşünüp tedbir alan İsmet İnönü eğer Hükümet Başkanlığı sorumluluğunu taşımasaydı belki gülüp geçerdi. Ama bu sorumluluk kendisini, söylentinin üzerine eğilmek lüzumu karşısında bıraktı. Başbakan devletin üç organına en kesin şekilde talimat verdi: Bir yandan Ordunun kendisi, diğer taraftan Milli Emniyet Teşkilâtı, nihayet İçişleri Bakanlığına bağlı güvenlik müesseseleri derhal harekete geçecekler, işin esasını araştıracaklar ve kati variyet alacaklardı. İnönü hiç kimsenin

Ankarada emniyet tedbirleri

Delinin biri kuyuya bir taş atmış...

gölünün yaşına bakılmamasını ve en ufak müsamahanın gösterilmemesini emretti. Devletin hayatıyla hiç kimsenin, bırakıma oynamasına, oynamayı düşünmesine bile müsaade etmemek niyetindeydi.

Bir yandan, Ankarada görülen emniyet tedbirleri alınırken bîr yandan da ihbarın aslı araştırıldı. Araştırmalardan bir ciddi şey çıktığını söylemek imkânı yoktur. Bazı 22 Şubatçılar, bazı Ordudan ayrılmış askerler, bazı "antidemokratik tip"ler orada burada toplanmışlar, oturmuşlar, sevdikleri konuları konuşmuşlar, neler yapılabilir, nasıl yapılabilir hususlarını görüşmüşlerdi. Ama şimdi bunlar beylik "masa konuşmaları" olduğu gibi, bahis konusu kimselerin daha ileri bir plân sahibi bulundukları da tesbit edilmemiştir. Ancak, o toplantılardan bazılarında bulunanlar "hususi istihbarat" meraklısı başlıca bazı kimselere bunları büyüterek aksettirmişler, onları telâşa vermişlerdi.

Bunun yanında, bir başka husus daha meydana çıktı. A. P. lilerin kulağına fısıldanan da yeni "Ihtilâlsi Ekip"in ihtilâli bu sefer doğrudan doğruya C. H. P. ye ve İnönüye karşı yapacağı, vaziyete hâkim olur olmaz derhal Kayserinin kapılarını açarak memlekete huzur getireceği idi! Fazla saf bazı A. P. liler bu oyuna gelmişler, hemen kendi idarecilerine müjdeler götürmüşlerdi. Bu idareciler arasında bulunan ırkçı takım ise, zaten böyle lâfları körüklüyordu. Türkeş geliyordu. Türkeş herkesten çok C. H. P. ve İnönü düşmanı değil miydi? Hem, 27 Mayıs sabahı radyoda, .İhtilâlin "partiler arasındaki kardeş kavgasını ayırmak için yapıldığı"nı ve "hiç bir şahsa, hiç bir zümreye karşı plmadığı"nı kim ilân etmişti? Alpaslan Türkeş! "Hiç bir şahıs" Adnan Menderes, "hiç bir zümre" eski Demokratlardı. Türkeşin Orduda tümen tümen taraftarı vardı. Eminsular da A. P. den yana olmuşlardı. Böylece her şey tamam oluyordu.

Ama aklı biraz çalışan A. P. liler bu pek kaba kurnazlığa fazla iltifat etmediler. Bir yandan Ordunun, diğer taraftan memleketin sağlam kuvvetlerinin Menderes hakkında da. onun D. P. el hakkında da ve bugünün A. P. si hakkında da hangi fikir ve hisleri beslediklerini mükemmelen. biliyorlardı

Çoğalan balonlar

Daima olduğu gibi bu sefer de. 'er ortaya çıkınca söylentiler birbirine eklenerek büyüdü ve pire süratle deve oldu. Tevkiflerden bahsedildi. beyannamelerden bahsedildi, tertiplerden bahsedildi. Günler söylenildi, saatler söylenildi. Şubatın Bütçenin çıkmasının, yardımın gelmesinin beklenildiğinden söz açıldı. Bunların hiç birinin gerçekle zerre kadar alâkası yoktur. Fikir ve tasavvur halinde dahi bir hazırlık olmadığına göre kanunların harekete geçmesi için lüzum elbette yoktur. Nitekim Hükümet Darbesi söylentisi gazete sütunlarına intikal edince, İstanbulun eski ve meşhur Örfi İdare Komutan Nureddin Aknozun tâbiriyle "zekâ ışığı altında okunduğu takdirde" mânası kolaylıkla anlaşılacak bir tebliğ Başbakanlık tarafından yayınlandı. Tebliğde böyle bir ihbarın yapıldığı, her türlü tedbirin alındığı, fakat ciddi bir şey çıkmadığı açıkça belirtiliyordu. Anlatılmak istenilen husus, bir sabah kalkıldığında Türkiyede ihtilâl veya hükümet darbesi olduğunun öğrenilmesi gibi bir ihtimalin surati katiyede mevcut bulunmadığıydı. Hükümet de, Ordu da, devletin güvenlik teşkilâtı da her şeyi görüyor, biliyor, uyanık davranıyordu.

Bir yüksek komutan, durumu söyle anlattı: .

"— Ordu daima hudutlarda hazır beklemektedir. Bu, bir tecavüz ihtimalinin mevcudiyetini mi gösterir? Ne münasebet! Bu, ordunun tâbii vazifesidir. Hâdise bundan ibarettir."

Ortam meselesi

Ancak hâdisenin bir faydalı tarafı oldu. İstisnasız herkes, bugünün Türkiyesinde bir 27 Mayıs ortamının zerresi bulunmadığı noktasında ittifak etti. Cumhuriyette Ecvet Güresin, İhbarı yapan inanarak yaptıysa evvelâ onu, şöyle bir iyi muayeneden geçirmenin lâzım olduğunu yazdı Milliyetin Durum sütununda, Ordu nun bir müdahale düşünmesi bir yana, müdahaleye heveslenecekleri! karşılarında bu Orduyu bulacaklar belirtildi. Çok kimse ise, aksine memleketin siyasi kusursuzluklar bir kenara itip gerçek meseleleri ele almanın arefesinde bulunduğunu söyledi. Karamsar Çetin Altan bile "ışıklı yollar"ın göründüğünden bahsetti.

A. P. nin akl-ı evvel takımına gelince, onlar işin içinden sıyrılmanın yolunu "Bu, affı çıkarmamak için İnönünün bir taktiğidir" diye bağır makta aradılar. Ama, kendi kendilerine gelin güvey olan bu zevatın unuttuğu şu oldu: Bir siyasi af bahis konusu değildir ki onu çıkarmama için bir taktiğe lüzum olsun!

K u l a ğ a K ü p e . . .

Dumanı doğru çıksın!

Siyasi af yapılacak, huzur gelecek!

Zor!

Siyasî af yapılacak, arkadan "Restorasyon" istenecek. Bunu görmemek için, insanın galiba Alican kadar safdil olması lâzım ki işin erbabı i'nin üzerindeki noktayı da koydu.

Şimdi lütfen, Kayseri sakimlerine yakın bir kalemin su parlak tavsiyesini dikkatle okuyunuz:

"Kayseriden tahliye edilenler, şimdiye kadarki tutumlarıle birer Vatanperverlik örneği vermişlerdir. Memleketin huzura için susmuşlardır. Konuşsalar bile "mazinin unutulmasını, vatandaşların birbirine karşı kardeşlik ve sevgi beslemesini" telkin etmiye çalışmışlardır.

Bu imtihandan muvaffak çıkmış bir kitleye seçmek ve seçilmek haklarını iade etmek, İsmet Paşa için bir vatanseverlik nümunesi daha olacaktır. Hem büyük kitle hakiki yöneticilerine kavuşacak, hem memleketteki sun'i zorlamalar kalkacak, sun'i kahramanlar boşlukta kalacak, ızdırapların verdiği olgunluk, seviyeli bir siyasi mücadele atmosferi yaratacaktır. İsmet Paşa Kayseriden tahliye edilenlerin siyasi haklarının iadesi için bir Anayasa tadil teklifiyle geldigi vakit..."

Keli göstermek için takkenin düşmesini bile bekleyecekdiler!

Belediye

Tencere ve kapak

İstanbul Emniyetinin siyah renkli "34 AA 601" plâkalı makam arabası, hafta içinde bir sabah, hergünkü gibi, Maçkadan Sirkeci istikametine doğru ilerliyordu. Gelip geçen taksilerin şoförleri, makam arabasının içinde oturan Emniyet Müdürü Necdet Uğura doğru eğiliyorlar. gülümseyerek, "tebrik ve basanlar mânasına gelen işaretler yapıyorlardı. Bu işaretlere gülümseyerek mukabele eden Necdet Uğur, Kamura

Görgünden boşalan Belediye Başkanlığı makamına kendisinin getirileceği haberi çıktığı günün sabahı telefon eden bir gazeteciye sorduğu "Acaba İstanbullular, benlin Belediye Başkanlığımı nasıl karşılarlar?" sorusunun cevabını böylece almış olduğunu anlıyordu.

Emniyet Müdürlüğüne geldiği günden bu yana başarılı idaresi, medeni cesareti ve bilgisiyle İstanbulluların sempatisini kazanmaya muvaffak olan zarif Necdet Uğurun telefonları, Belediye Başkanlığı haberlerinden sonra her zamankinden bir kaç misli fazla çalışmağa başladı. Uzak . yakın dostları, Necdet Uğuru arıyorlar ve İstanbul Belediyesinin bugünkü halini çizerek, Başkanlığı kabul etmenin harcanıp gitmek demek olduğunu kendisine anlatmağa çalışıyorlardı. O kadar ki, Necdet Uğur, tanımadığı şahıslardan dahi, Belediye Başkanlığını kabul etmemesini, salık veren mektuplar aldı. Telasın biraza da, İstanbula Necdet Uğur gibi bir Emniyet Müdürünün bulunamayacağı endişesinden geliyordu.

Necdet Uğurun, dostlarından gelen "Aman, kabul etme!" feryatları arasında asıl merak ettiği, İstanbulluların sesiydi. Bu ses onu, teklif e-, dildiği takdirde, Belediye Başkanlığını kabule itiyordu. Aslında, "Yağma Devri"nden sonra, tam manasıyla iflas bayrağını çekmiş olan İstanbul Belediyesinin Başkanlık görevini kabul etmek bir medeni cesaret isi, bir Vatanseverliktir. Necdet Uğurun karakteri de, memleket vazifesine çağrıldığı zaman, "Aman, benimi yerim iyi. Harcanırım, bana ilişmeyin" demeğe müsait değildir.

Yeni Başkanı bekleyen dertler

İstanbul Belediyesinin derdi, Napolyonun dediği gibi, "Para, para, gene para!"dır. Belediye bugünkü haliyle dünyanın en müflis ve en çok paraya ihtiyacı olan belediyelerinden biridir. Bütün güçsüzlüğü, gelir asiliği ve personel fazlalığından ileri gelmektedir. Zira, İstanbul Belediyesinde halen 70 bini aşkın görevli çalışmaktadır. Yapılan bir hesaba göre, bu kadronun yarısıyla işleri çevirmek pekâlâ mümkündür. Ancak, tabiatiyle böyle bir tasfiyenin yapılmasına imkân yoktur. Modern işletmecilik esaslarına göre, bir işletmenin bütçesinin % 35'ini personele ödenen maaşların teşkil etmesi gerekmektedir. Halbuki, İstanbul - Belediyesinde personele ödenen maaş tutarı, ortalama olarak, Bütçenin % 60'ını aşmaktadır. İşin fecaati de buradan gelmektedir!

İstanbul Belediyesinin yıllık bütçesi 182 milyon 570 bin 377 liradır. Bu bütçenin % 54.5'ini teşkil eden 101 milyon lira personele ücret ve maaş olarak ödenmektedir. % 5.5'ini teşkil eden 9 milyon' 620 bin 5 lira da personelin giyecek ve yiyecek masraflarını karşılamaktadır. % 20' si demek olan 35 milyon 645 bin 942 lira ise, İstanbul Belediyesinin kanunen ödemek zorunda olduğu muhtelif paylardır. % 8'ine tekabül eden 14 milyon 974 bin 107 lira da kırtasiye, tedavi vesaire masrafları olarak gitmektedir. % 5'i demek olan 9 milyon 350 bin 918 lira ise Konservatuvar ve Şehir Tiyatroları gibi müesseselere tahsis edilmektedir. 7 milyon lira tutan % 7'si İstanbulun cadde ve sokaklarının aydınlatılmasına sarfedilmektedir. Bütün bunlar Belediyenin yıllık bütçesinin tam % 98'ini teşkil etmektedir ki, geriye kalan % 2'si de mahkeme, PTT ve çeşitli masraflara gitmektedir.

Yukarıdaki hesaplardan da anlaşılacağı gibi, İstanbul Belediyesinin ne bir metre yeni yol yapacak iktidarı vardır, ne de diğer âmme ihtiyaçları için elinde meteliği. Bu bakamdan nüfusu günden güne artan İstanbulun Belediye hizmetlerini halletme konusunda, gelecek Belediye

Necdet Uğur
Ismarlama elbise gibi

Başkanından mucizeler yaratmasını beklemek elbette ki hayal olur. Beklenen, Hükümetin bir an önce İstanbul Belediyesine yardım elini uzatmasıdır.

İstanbulluların bekledikleri

İstanbulluların Belediyeden beklediklerini oniki ana mesele etrafın* da toplamak mümkündür:

1 — İmar hercümerci: Oniki ana meseleden en önemlisi muhakkak ki imar problemidir. İstanbul şehrinin imarı, kelimenin tam manasıyla bir hercümerç içindedir. Şehrin halen bir nâzım plânı mevcut değildir. İstanbul şehri, Cumhuriyetten bu yana uç imar devri geçirmiştir. Bunlardan birisi, 1936'dan 1952'ye kadar süren "Prost Devri"dir. Prost, şehrin bir nâzım plânına hazırlamış, fakat yapılan müdahale ve çeşitli tesirler, plânı içinden çıkılmaz hale getirmiş, böylece İstanbul şehri gene bir nâzım plâna kavuşamamıştır. 1952 - 19,58 yılları arasında kalan devreye Belediyeciler, zamanın şehircilik müşavirine izafeten, "Högg Devri" demektedirler. Bu devirde Menderes, İstanbulun imarına el atmış, plânlı plânsız müdahaleler olmuş, neticede İstanbul gene bir nâzım plâna kavuşamamıştır. 1958 - 1960 yılları arasındaki devrenin adına da "Menderes ve Piççinati Devri" denilmektedir. Nevar ki, müşavir Piççinati de bir nâzım plân yapmaya muvaffak olamamıştır.

Arkadan gelen İhtilâl ve askeri idare de İstanbulun imar meselesine bir çare bulamamış ve mesele, halledilmeden bugüne kadar gelmiştir. Belediyenin İmar Müdürlüğünden iş çıkarmak, İstanbullu için başlıbaşna bir derttir. Bunun yanında kaçak inşaatlar da durmadan artmaktadır.

2 — Gecekondular ve Sanayi Sitesi: Türk Sanayiinin üçte biri İstanbulda toplanmıştır. Bunun bir sebebi iş merkezinin İstanbul oluşu is;, diğer sebepleri de elektrik ve suyun diğer şehirlere nazaran ucuz verilmesidir. İstanbulda gelişen sanayi, Anadoludan şehre insan akınına sebebiyet vermektedir. Gelenler ise, ne yapıp yapıp, kısa zamanda bir gecekondu kurmaktadırlar. Halen İstanbul nüfusunun 400 bini gecekon dularda yaşamaktadır. Gecekondu sayısı günden güne artmakta ve o - taya, kocaman kasabalar çıkmaktadır. Bu da şehrin nizamsız olarak dağılıp büyümesine yol açmaktadır. Gecekondu mahallelerinin kurulman ve büyümesiyle beraber, beledi ihti-

yaçlar başgöstermektedir. Mahalleler su, elektrik, yol, çöpçü ve daha bir çok ihtiyaçlarının Belediye tarafından karşılanmasını istemektedirler. Belediyenin, bu fakir bütçesiyle buralara yetişmesine imkân olmadığı için, bu husus, yeni Belediye Başkanının başını en çok ağrıtacak konulardan birini teşkil edecektir.

3 — Yol ve kanalizasyon : Üçüncü problem olarak, İstanbulun yolları ve kanalizasyonları gelmektedir. İstanbulda, yeni tamir edilen İstiklâl Caddesi dışında, bozulmayan, çukurlar açılmayan tek bir yol mevcut değildir. Hepsinin, hem de acilen tamiri gerekmektedir. Yapılan hesaplâra göre, İstanbul Belediye yollarının onarılması için tam 250 milyon liraya ihtiyaç vardır. Bu rakam, Belediyenin bir yıllık bütçesinin tam birbuçuk mislini teşkil, etmektedir. Kanalizasyonlar da son derece. iptidaidir. Mevcut kanalizasyonların ıslahı için gerekli paranın miktarı ise 200 milyon lirayı bulmaktadır.. Bu meselenin halli için 450 milyon lirayı temin etmek, Yem Belediye Başkanını en fazla düşündürecek bir konu olacaktır.

4 — Trafik meselesi: İstanbulda süratle halli cihetine gidilmesi gereken meselelerin başında, trafik gelmektedir. İstanbul trafiği halen son derece sıkışık ve içinden çıkılmaz hale gelmiştir. İş saatlerinde Şişliden Sirkeciye inmek iki saatlik bir zaman almaktadır. Karaköyden Cağaloğluna 45 dakikada çıkıldığı zamanlar vardır. Kabataşta vukubulan bir trafik kazası neticesi yolun kapanması. Beyazıtta trafik sıkışıklığına sebebiyet vermektedir. Yapılan bir hesaba göre, bir saat içinde Atatürk Köprüsünden 17 bin vasıta geçmektedir.Trafik tıkanıklığı yüzünden bu 17 bin vasıtanın içinde bekleşen İstanbulluların bir günde, ortalama bir hesapla, 68 bin iş saati kadar kayıpları olmaktadır. Bunun sebebini, günden güne çoğalan vasıta sayısıyla, artan İstanbul nüfusunda aramak lâzımdır. Çare olarak da, mutlaka metro inşaatına gidilmesi gerekmektedir. Ayrıca, şehrin sıkışık yerlerinde bir an önce yer altı geçitlerinin açılması bir zarurettir. Aksi halde İstanbul, iki yıl içinde, adım atılmaz bir hale gelecektir.

5 — Su, elektrik ve havagazı: Şehrin anormal bir şekilde gelişip dağılması, su, elektrik ve havagazı sıkıntısına sebebiyet vermiştir. İstanbulda halen XIX. yüzyıldaki gibi gazyağı ile aydınlanan, kuyu suya ile yıkanan semtlerin sayısı bir hayli kabarıktır. Yeni yapılan inşaatlara elektirik, tahmin edilemiyecek kadar güç bir hale gelmiştir.

İstanbulun Önemi

İstanbulu, çok kimse "Türkiyenin illerinden biri" sayar. Elbette ki doğrudur. Ama İstanbulun, bir de politika bakımından kıymeti vardır. İstanbul, memleketin havasını yapan şehirdir.

' Türk politikasında, senelerdir **bir** yanlış tefsir vardı. Sanılır ki köylü, okuyup yazması az olduğundan ve kolay kandırıldığından seçimlerde bir **belirli** istikamette oyunu kullanır. Sanılır ki Demokratlar işin bu püf noktası sayesinde seçimler kazanmışlardır.

Gerçek bunun tam tersidir. Çok partili sisteme geçtiğimizden bu yana, ara seçimleri ve mahalli seçimler dahil, Türkiyede bir tek seçim olmamıştır ki İstanbul ile memleket ayrı istikamette oy kullansın. Demokratlar, biraz kendi yaydıkları "şehirli ne derse desin, köylü bizi tutuyor" masalına kendileri inandıklarından dolayı batmışlardır. Nitekim İhtilâl bile İstanbulda başlamış ve İstanbul la sesini memlekete vermiştir. **Atıl'** çıkarılması gereken ders şudur: **Bir** hükümet İstanbulluyu memnun eden bir idare kurabildi mi, bütün memleketi memnun edebiliyor demektir. **Ama**

İstanbulda trafik durumunu gösterir bir tablo

Arap saçı

İstanbullu hayatından gayrimemnun, huzursuz, karamsar mıdır, o hava memleketin de havasıdır. Zira iki milyonluk İstanbulu, bütün memleketin bir küçük örneği olarak görmek lâzımdır. İmparatorluğun merkezi İstanbul ile bugünün İstanbulu arasındaki fark inanılmaz derecede büyüktür.

İstanbullunun derdi, bütün vatandaşların derdidir. İstanbulu iyi hükümet ister. Adil olan, ciddi olan, hırsız olmayan, yoluna, suyunu, elektriğini sağlayan, asayişini temin eden, onu adam gibi yaşatıp ona adam muamelesi yapan bir hükümet ! İstanbulda belediyenin önemi buradadır. Zira İstanbullunun hükümetle, devletle teması belediye vasıtasıyladır. Onun gözünde Hükümet, Belediyedir. İstanbula başarılı bir belediye koyunuz, hükümetin başarısı yüzde elli nisbetinde sağlanır. İstanbul Belediyesi kötü olsun, Hükümet ağzıyla kuş tutsa vatandaşın gözüne giremez.

Hangi vatandaşın? Sadece İstanbulda yaşayan vatandaşın değil. Ta, Hakkâri deki vatandaşın!

Bu Türkiyenin garip; ama esaslı bir gerçeğidir ve o faktör kaale alınmaksızın memleket idare etmek imkânı yoktur.

6 — Ekmek ve et dâvası: İstanbulda ekmek yapan ciddi, modern Mr tek fırın dahi mevcut değildir. Fırınların ekserisi gayrisıhhi ve Ortaçağdan kalma metodlarla çalışmaktadır. 4 - 5 fırıncının anlaşması ise, şehirde hemen bir ekmek buhranına sebebiyet vermektedir. Büyükbaş hayvanın ihracı da derhal İstanbulun et piyasasına tesir etmekte ve şehirde sıkıntı bulamaktadır. Ekmek ve et konuları gelecek Belediye Başkanı--ın üzerinde en fazla duracağı meselelerden birisi olacaktır.

7 — Turistik İstanbul: Türkiyenin turistik incisi İstanbul bu bakımdan da bir keşmekeş içinde bulunmaktadır. Belediye, üstüne düşeni maalesef yerine getirememekte, . bu yüzden de büyük bir döviz kaynağından istifade edememekteyiz. Halbuki turistik tesislerin ıslahı, otel" lerin, plajların ve eğlence yerlerinin geliştirilmesi icabetmektedir. Gelen turist eğlence, hem de orijinal eğlenceler aramaktadır. İstanbulun da turizm bakımından en zayıf yanı budur. Şimdiye kadarki müteşebbisler, en çok Belediyeden müşkülât görmüşlerdir. Belediyenin, hiç olmazsa Atina Belediyesinden örnek alarak, eğlence yerlerini baltalamak yeline, teşvik ve himaye etmesi, turizm hamlemiz bakımından bir zarurettir. Parayla pulla değil, fakat modern zihniyetle halledilecek olan bu mesele de yeni Belediye Başkanının ilk plânda el atması gereken konulardan biridir.

8 — Esnaf kontrolü: Bu hem birf mevzuat, hem de bir teşkilât işidir. Mevzuat işidir; çünkü Zabıtanın halen tatbik etmekte olduğu, yirmi senelik mazisi olan, kanunla bu işi yürütmek imkânsız hale gelmiştir. Teşkilât işidir; çünkü Belediye Zabıta teşkilâtı, kendinden beklenen faaliyeti gösterememekte ve mutlaka ıslahı gerekmektedir.

, • 9 — Şehir taksimatı: İstanbulda muntazam bir şehir taksimatı diye birşey mevcut değildir. Bu mesele de, vakit kaybetmeden ele alınıp, modern Avrupa şehirlerinde olduğu gibi ciddi bir revizyona tâbi tutulmalıdır. Caddelerin, sokakların çoğunun tabelâm ya kaybolmuş, ya da eskimiştir. Bu hususun da acilen ele alınması şarttır.

10 — Çocuk bahçeleri ve parklar: İstanbuldaki çocuk sayısına göre, çocuk bahçeleri ve parklar hiç denilecek kadar azdır. Çocuklar so kaklarda ve boş arsalarda oynamakta, bu da trafik kazalarının fazlalaşmasına yol açmaktadır. Öte yandan, çocuk parkları ve bahçelerinin az ol" ması da çocukların iyi yetişmemesinde rol oynamaktadır. Sokakta oynayan çocuk biraz büyüdü mü, yeri, sokağın köşesindeki kahve olmaktadır.

11 — Kimsesiz çocuklar ve *yu*valar: Bir başka ciddi mesele de, çocuk kreşleri ve yuvalandır. Kimsesiz çocuklar için yuvalar açmak, onlan kurtarmak Belediyenin vazifeleri arasındadır. Fakat maalesef Belediye bu konuda da, bilinen imkânsızlıklar yüzünden, faydalı olamamaktadır. Çocuk kreşleri ayrı bir dâvadır. Büyüklerin çalıştığı işçi ailelerinde çocuklar, evde bakımsız kal* maktadırlar. Ana * babanın işte olduğu zaman zarfında çocuklara bakaçak kreşlerin inşası da bir sosyal zarurettir.

12 — Çöp meselesi: Bir önemli dâva da çöp meselesidir. Dünyanın en» pis şehirlerinden birisi, muhakkak ki İstanbuldur. Belediyenin çöpçü teşkilâtı gerek eleman, gerekse vasıta bakımından çok kifayetsizdir, Şunu da itiraf etmek gerekir ki, İstanbullular bu konuda Belediyeye yardımcı olacakları yerde, bilâkis, şehri daha çok kirletmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Ancak, şehri kirletenlerle mücadelenin, bir zamanların cerbezeli Vali ve Belediye Başkanı Mümtaz Tarhanın yaptığı gibi, Zabıtayı seferber ederek, tükürene, çöp atana ceza yazmak suretiyle halledilemiyeceği de aşikârdır.

İstanbulun, oniki maddede belirtilmeğe çalışılan meseleleri elbette ki bu kadarla kalmamaktadır. Daha, irili ufaklı binlerce derdi mevcuttur. Şimdi gözler ümitle yeni Başkana çev rilmiştir. Yeni Başkanın Necdet U-

İstanbulun İki cephesi: Modern binalar ve gecekondular

Küçük çapta Türkiye

ğur olması muhtemeldir. İstanbula gerekli temaslarda bulunmak üzere gitmiş olan İçişleri Bakanı, neticeyi Başbakana bildirecek ve İstanbulun yeni Belediye Başkanının kim olacağı ondan sonra anlaşılacaktır.

Petrol

Geç ama temiz!

Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş, uzun zamandır beklenen bir kararı **nihayet** geçen hafta verdi. Türkiye Petrolleri A, Ş. ile kendi Bakanlığına bağlı Petrol Dairesi arasındaki ihtilâfta Petrol Komiserinin gösterdiği yolun tutulması gerektiğini bildirdi. İhtilâf AKİS Okuyucularının meçhulü değildir ve Türkiye petrollerinin İstikbalini çok yakından ilgilendirmektedir. (Bk. AKİS - Sayı: 447) Nitekim, hakem rolündeki Petrol Komiseri de bu tehlikeyi görmüş ve bakanlıklararası bir komitenin toplanıp meseleyi görüşmesi gerektiği hükmüne varmıştır. Çelikbaş, Petrol Dairesi buna lüzum görmediğinden pek uzun süre Petrol Komiserinin kararını ve dosyayı incelemiş, nihayet bakanlıklararası komitenin toplanmasını uygun bulmuştur. Komite Şubatın ilk günü toplandı. Komite üyeleri dosyayı tetkik edebilmeleri için mehil istediler. İkinci toplantının 12 Şubatta yapılması kararlaştırıldı.

Ayın 12 sinde toplanacak olan komisyonda **başlıca** iki fikir üzerinde durulacaktır. Bunlardan birincisi Petrol Dairesinin ileri sürdüğü fikirdir. Petrol Dairesi raporunda Türkiyede istihsal edilmekte olan petrollerle ilgili olarak Petrol Kanununda derpiş edilen tedbirleri yeterli bulmaktadır. Bu kanundaki koruyucu hükümlere göre yerli ham petrollerden gümrük alınmamakta ve rafinerilerde önce türk petrolü işlenmektedir. Petrol Dairesi başkaca bir koruyucu tedbirin serbest rekabeti zedeleyeceğini ileri sürmektedir. Dar reye göre yabancı şirketler dışarıdan istedikleri miktarda ham petrol sok makta serbest bırakılmalı ve ayrıca Türkiye Petrollerinin elinde kalan fazla petrol de dışarı ihraç edilmelidir! Bu son derece orijinal ve o nispette eğlenceli teklif Petrol Dairesinin komisyona sunduğu raporun esasını teşkil etmektedir.

Diğer teklif ise hemen her sağduyu sahibinin benimseyeceği niteliktedir. Türkiye Petrolleri, Türkiyedeki kuyulardan istihsal edilmekte olan petrolün müşteri bulamadığından ve eldeki petrol stokunun her geçen gün biraz daha artmasından |şikâyetçidir. Şirket Petrol Kanununda derpiş edilen "Türkiyedeki petrolle--in korunması için, icabı halinde Bakanlıklararası Petrol Komisyonu toplanarak gerekli tedbirleri" alır hükmünün biran evvel uygulanması nı istemiş, bu talebi kabul edilmiştir.

Şimdi Petrol Komisyonundan bitlenen, duruma gerçekçi bir gözle bakması ve mesela Türkiye Petrolleri A. Ş. gibi bir minik şirkete, dev dünya şirketleriyle rekabet tavsiyesinde bulunmamasıdır. Yabancı şirketler Türkiye piyasasını hemen hemen ele geçirmiş durumdadırlar. Petrol Ofis her gün bu piyasanın bir miktarını daha kaybetmektedir. Bir **defa, Ofis ile Türkiye Petrollerinin derhal ve bir şirket statüsü içinde birleştirilmeleri elzem haldedir. Bunun yanında, Türkiyede çıkan ve çıkacak ham petrolün tasfiye edilerek piyasaya arzından sonra açık kalacak ihtiyacı karşılayacak ham petrolün ithali kabil olmalıdır. Aksi halde, türk ham petrolü elde kalacaktır. Halbuki yabancı şirketler kendi rafinerilerinde kendi ham petrollerini istedikleri kadar tasfiye edebilirler ve Türkiyeye sokmazlar, yakın memleketlere ihraç ederler.**

Her halde, Petrol Komisyonunun Türkiye için hayatî önemdeki bu konuda çalışmaları çok büyük alâkayla takip edilecektir. -

Kazalar

Randevuya yetişemiyenler...

(Kapaktaki facia)

Hacettepe çocuk hastahanesinde yatağının ayak tarafı tuhaf **bir** boşlukla kaplı bir adam ellerini göğe kaldırıp dua etti:

"— Tanrım sana çok şükür.. Tanrım sana şükürler olsun.. Bana bahşettiğin hayatım için sana minnettar

Tanrıya yalvaran adam uçak kasası yaralılarından biridir. Hayatı Siyakları dizlerinden kesilerek kutta» rılabilmiştir. Ayakları kesilen kaza**zede, hemen yanındaki yatakta yatan kömürleşmiş arkadaşına elemle bakarak, geçirdiği feci dakikaları hatırlamaktadır. Ayaklarını vermek suretiyle kurtuluşunun sebebi, kömür haline gelen arkadaşıyla o gün, meşum buluşma ânında, aralarındı birkaç metre mesafenin olmasındandır.**

Bir başkası, gene Hacettepe çocuk hastahanesinde -bu defaki doktordur- aynı şekilde Tanrıya yalvarıp yakarmaktadır. Doktor olaydan birkaç saniye evvel otomobilini İstanbul Bankasının önüne park etmiş ve Gimanın kaplamdan adımını atmıştır Otomobilinden eser yoktur.

Kazanın kurbanları hastanelere naklediliyor
***Ecel** geldi cihane, baş ağrısı bahane*

Eşinin ve kendisinin kurtuluşu ise yelkovanın üç - beş tik - takı ile mümkün olmuştur.

Bu ve buna benzer binlerce hikâye bu hafta Başkentte ağızdan ağıza dolaştı. Kimisinin başından geçmişti. Kimisinin yakınının başına gel mişti. Kimisi durup dururken anlatıyor, kimisi de geri kalmamak için aklına geleni söylüyordu!

Perdenin arkası.

Hadise iki uçağın Ankara üzerinde çarpışması, uçakların şehrin göbeğinde bir yere düşmesi, kötü oları yolcu uçağının havada infilâk etmiyerek düştüğünde benzin depolarının patlamasıydı. Bu patlama söndürülmesi güç, içine düşünce kurtulunmarında 6340 fitte bir başka uçak daha seyrediyordu. Yüzbaşı Necati Sunayın idaresindeki ÇKB nakliye uçağı bir talim uçuşu yapmaktaydı.

Kulelerin beraberliği..

O saatlerde, o irtifada ÇKB askeri nakliye uçağının bulunması bir tesadüfün eseri değildir. Cuma günü öğleden sonraları bu tip uçuşlar, Etimesğut hava alanından yapılmaktadır. Pilot Yüzbaşı Sunay, öğretmen subaydır. Yanındaki teğmen ve assubay talebedir.

Cuma günü öğleden sonra saat 15.25 sıralarında ÇKB asker! nakliye uçağı Etimesgut hava alanından uçuşa hazırlandı. Yüzbaşı Sunayın kuleye uçuş hakkında verdiği taliketle şöyle özetlemektedirler: "Öğretmen Yüzbaşı Sunay 'âletle uçuş'u öğretmek için, talebesine uçağın idaresini o sıralarda terketmiş olabilir. Yolcu uçağıyla karşılaşması ve o irtifada uçması, gelecek uçağın mevcudiyetinden haberdar olmayı" şındandır. Bu sırada sadme vukua gelmiştir."

Ancak ortada bulunan bir gerçek, tahkik heyetini düşündürmektedir. Esenboğa hava alanındaki trafik kulesinin o günkü nöbetçi memuru İhsan Dengiz havada böyle bir uçağın mevcudiyetinden kulenin ha-

Kazadan sonra enkaz arasında kurtarır faaliyeti ve bir yaralı

Gökten ateş yağdı

sı imkânsız bir yangın husule getirmiş, böylece kazanın insan kaybı bakımından bilançosu yüzün üzerine çıkmıştı.

Olay Başkent üzerinde 6340 ficte cereyan etti. Bir askerî ÇKB nakliye uçağı ile MEA'ya ait Viscount uçağı hava trafiğinin aksaması yüzünden çarpıştılar. MEA şirketinin Beyrut - Lefkoşe - Ankara hattı üzerinden sefer yapan yolcu uçağı Esenboğa hava alanına vaktinden 13 dakika evvel inişe hazır olduğunu bildirdi. O sıralarda Esenboğa hava alanındaki trafik kulesi 5 ve 7 numaralı pistlerin dolu olduğunu belirtti ve uçağa şehrin üzerinde bir tur atmasını söyledi.

Aynı saatlerde başkent semalamat "kör uçuş" tabir edilen aletle uçuş değildi. Hakikaten askerî uçak Pilot Yüzbaşı Sunayın idaresinde bir ders uçuşu yapacaktı. İşte şimdi Ulaştırma Bakanlığında çalışan tahkikat heyeti bu nokta Üzerinde durmakta ve perdeyi aralamağa çalışmaktadır.

Pilot Yüzbaşının uçuş sırasında talebesi Teğmen Fikret Tartara "kör uçuşu" göstermesi normal bir olay sayılmaktadır. Hâdisenin vukua geldiği saatlerde ÇKB askerî nakliye uçağının Teğmen Fikret Tartarın idaresinde **"kür** uçuş" yaptığı sanılmaktadır. Ancak bu bir tahminden ibarettir ve ispatı da bir hayli güçtür.

İlgililer olayı, bu noktadan hareberi olmadığını belirtmektedir. Tahkikat heyetinin bu yönde yaptığı soruşturmanın sonucu alınmamışsa da hâkim kanaat budur.

Kulede konuşmaları zapteden teypte de Esenboğanın ÇKB askerî nakliye uçağından haberdar olmadığı anlaşılmaktadır.

Bir başka ihtimal..

Tahkikat heyetinin zihninde sadmenin kötü bir tesadüfün eseri okluğu da vardır. Uzmanlar iki uçaktın birisinin o sırada hava boşluklarından birisine rastlama ihtimalinin mevcut olduğunu, irtifa kaybettiğini ve irtifa kazanmak için gazladığı sırada çarpışmanın husule gelebileceğini söylemektedirler. Esasen kazanın vukua geldiği an Başkentte son

derece büyük bir gürültü duyulmuş ve bunun gaz pedalına basılınca çıkan ses olduğu bilenler tarafından ifade edilmiştir.

Bütün buna rağmen grena da iki kule arasındaki irtibatın olmayışı büyük kusur olarak ileri sürülmektedir.

MBA heyeti..

Müessif kaza vukua gelir gelmez MBA şirketi Ankaraya bir heyet yolladı. Cuma günü şirketin Ankaradaki şubesi kazayı müteakip derhal merkezi açtı. Teleksin karşısında şirketin Genel Müdürü Şeyh Nacip Alamuddin bulunuyordu. Genel Müdürden evvelâ meraklı, şaşkın, olayı öğrendikten sonra da sert ve ters mesajlar gelmeğe başladı.

Şirketin gönderdiği heyet Balin oteline yerleşti ve kendi: yönlerinden çalışmalara başladı. Heyetin Başkanı, Mr. Gilvray'dir. Diğer üyeler ise, Louf Antonio, Nickolas Baz; Donald MAC Lean, Nickolas Angelo Mr. Sala&n, Mr; Sneeling Sawyek, İbrahim Yamut, Abdülgazale, Mr. Hornall Mr. Thome'dir.

Heyetin üç kişisi Beynelmilel divil Havacılık Teşkilâtındandır. Heyet çalışmalarını bağımsız olarak yapmakta ve kendi araç ve imkânlarıyla kazanın oluşu, kusuru hakkında bilgi toplamaktadır.

MEA'nın gönderdiği heyetin yaptığı araştırmalar şimdilik bir sonuca bağlanmamıştır. Ancak heyet Başkanı, bu konuda kendisiyle görüşen bir basın mensubuna:

é— Bizim pilotlarımız son derece tecrübeli ve bilgilidir. Bu şirketimizin yaptığı' ilk kazadır. Pilotun hatası olacağını sanmıyorum" demiştir.

MEA heyeti tazminat meselesinde henüz kararsızdır. İstanbulda bulunan hukuk müşavirleri Başkente gelmiş ve yapılan görüşmelerde şimdilik bir talepte bulunmamayı uygun bulmuşlardır.

Bir hazin gün..

Elini olayın üzerinden geçen birkaç gün Başkentte teessürü azaltacağına arttırdı.

Her geçen gün bir sokak aralığından bir ceset veya bir insan parçası bulunuyordu. Hele cenaze töreni son derece hazin oldu. Başkenttiler 47 ta bütün arkasından ağlıyarak yürüdüler. Bir öğle vakti, Ankara sokakları haykıran, hıçkıran yüzlerle doldu. Tören Ankarada büyük bir tur atılarak yapıldı. Ulustan Sıhhiyeye kadar gelindi ve oradan mezarlığa gidildi.

Bu günlerde, elim kazadan atta kalan, yanık bir bina ile hala kayıplarını arıyan birkaç kişiden ibarettir. Cesetlerden 9 tanesinin hüviyeti tesbit edilememiştir.

Ulus Meydanından yukarı doğru yolu düşenlerin gördükleri manzaraya gelince, kazanın vukua geldiği mevkide, mendiliyle gözlerini kurulamağa çalışan ve bir türlü oralardan ayrılamıyan birkaç Ankaralıdır.

B. M. M.

Viva Zapata!

Pazar akşamı Cumhurbaşkanı Gürsel misafirini ayakta karşıladı. Gülümsiyerek elini sıktı ve ihtimamla karşısına oturttu.

Başkan Gürselin misafirini pek sevdiği, hürmet duyduğu ve düşüncelerine kıymet verdiği hareketlerinden anlaşılıyordu. Misafire gelince, Gürselle son derece ahbapça, samimi konuşuyordu.

İki dost şuradan buradan, nihayet konuşmak istediklerinden konuştular. Konuşmak istedikleri konu milletvekillerinin maaşları karşılığı Ziraat Bankasından aldıkları paralarla ilgili kanundu. Prof. Hüseyin Naili Kübalı ile Cumhurbaşkanının sohbeti işin burasında ciddileşti. Gürsel, Kübalıya birkaç gün evvel Millet Meclisinden ve Senatodan geçen kanun hakkında düşüncelerini sordu. Hukukçu Profesör bunun doğru olmadığını, gerçekten Anayasaya aykırı olduğunu belirtti. Artık Gürsel için bir mani kalmamıştı. Cumhurbaşkanı kanunu Veto etmeğe kesin olarak karar verdi.

Cemal Gürsel
Haklı bir silkiniş

Gürselin milletvekillerinin ödeneklerine karşılık aldıkları paradan dolayı Ziraat Bankasına plan borçlarının 10 yıl müddetle faizsiz taksidde bağlanmasını sağlayan kanuna veto edeceği katidir. Eğer olağanüstü bir olay cereyan etmezse bu hafta içinde -Cumhurbaşkanının, kanunun yüksek tasdike iktiran etmesinden sonra 10 gün içinde vetosunu bildirmesi gerekmektedir- Gürselin vetosu Meclis Başkanlığına gelmiş olacaktır.

Kanun teklifinin tartışması sonrası, müzakerelerinden çok daha hararetli oldu. Meclis koridorlarında kulis bu konu üzerinde kesifleşti ve pek çok milletvekili -borcu olmayanlar- işin sonucunu elim akıbetlere kadar götürdüler. Hakim fikir "Parlâmentoya karşı bu derece şiddetli tepki varken, böyle bir hareket parlâmenter rejim konusunda atılan adımların geri alınması demek olur" şeklinde formüle edildi.

Üstelik kanun Parlâmentodan geçerken üzerinde "masum bir değişiklik" de yapılmış; 10 yılda müttesaviyen ödenmesi derpiş edilen borcun, "mütesaviyen"' kelimesi kaldırılarak 10 yıl içinde ödenmesi gibi bir avantaj da -borçlular lehine tabii* sağlanmıştı.

Olay, Hükümette de sert tepkiyle karşılaştı. Nitekim Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu bu konuda fikri sorulduğunda kesin olarak şöyle dedi:

"— Sorumlu bir kişi olarak söylüyorum. Bu kanun cidden esef vericidir. Böyle bir kanunun Meclisten geçmesi sürprizdir. Çiftçi borçlarının faizile takside bağlandığı bir memlekette, milletvekillerinin imtiyazlı hale getirilmesi, halkçı görüşe aykırıdır. Hükümet olarak bunun karşısındayız. Veto edilmesini de canı gönülden den arzuluyoruz.."

Kanun Cumhurbaşkanı tarafından veto edilince yeniden Meclise gelecektir. Meclisin varacağı karar kati olacaktır. Ancak, esen hava kararın aynı olamayacağını göstermektedir. Milletvekili ve senatörler, mensubu bulundukları heyete, böylesine düşüncesiz hareket etmek suretiyle vurdukları prestij darbesiyle kalacaklar ve borçlular borçlarını, mutlaka herkes gibi ödeyeceklerdir.

Aksi halde, Ziraat Bankasının köylüye dönüp te söyleyecek bir söz kalır mı?

Vergiler

Dürbünün küçük tarafı

Bu haftanın başında Mecliste, Birinci Koalisyonun pek aklı başında, çelebi, gerçekçi Ticaret Bakanı İhsan Gürsanı dinleyenler kendisini tanımakta zorluk çektiler. Birinci Koalisyonun iflâsı üzerine A. P. den ayrılan, fakat dönüp dolaşıp tekrar oraya dönen İhsan Gürsan Vergi Reformu konusunda partisinin Grup Sözcüsü olarak konuştu. İhsan Gürsan "Biz vergi alınmasın demiyoruz" dedikten sonra, aşağı yukarı şunları söyledi:

"— Vasıtalı vergi koyuyorsunuz, bu adaletsizliktir. Vasıtalı olarak da yeni vergi almayınız. Fakirler daha çok vergi vermemelidirler, zira takatleri yoktur. Vergiyi »enginlerden almak istiyorsunuz», halbuki altın yumurta yumurtlayan tavuk böylece kesilmiş oluyor. Vergi için yükleniyorsunuz otta tabakaya! Orta tabakanın daha çok vergi vermesi sosyal adalete aykırıdır. Köylü ve esnafı vergi mükellefleri arasına sokmak istiyorsunuz. Bunu yapmamalısınız"

İhsan Gürsan ilâve etti:

|— Hayır, biz vergi alınmasın demiyoruz!."

Bunun üzerinedir ki Maliye Bakanı Ferit Melen ve C. H. P. Grupunun sözcüsü Coşkun Kırca dayanamadılar ve:

"— Peki, ne yapalım? Yapılmaması gerekeni söylüyorsunuz. Bir de yapılması gereken üzerine ışık lütfediniz de, faydalanalım. Vasıtalı vergi alma, vasıtasız vergi alma. Zenginden alma, fakirden alma, orta halliden alma. Köylüden alma, esnaftan alma. Sonra, şu işi yap, bu işi yap! Bir çare keşfettinizse söyleyin de. bilelim.." dediler.

Bir an sessizlik oldu. Çoğu uykulu gözlerle görüşmeleri dinleyen A. P. milletvekillerinden birinin birden uyanıp silkinmesi ve var gücüyle "Af isterte!" diye haykırmasını bekleyenler olmadı değil ama, böyle bir ses yükselmedi.

Her halde, uyanan olmadı da ondan..

Peşin pazarlık

Koalisyon, vergilerle alâkalı müzakerelere sağlam bir şekilde gitti. Başbakan, Yardımcılarını topladı ve tasarıların olduğu gibi Meclisten geçmesi lüzumunu anlattı. Bundan sonra, Grupların en disiplinlisi ve mazbutu olan C. H. P. Grupuna gitti, meselenin önemini söyledi, gelir azaltmasma yol açacak tadil tekliflerinin yapılmamasını istedi. Grup bu istikamette -prensip kararı aldı. Unutulan, daha ziyade umumi efkârın hazırlanması oldu. Yoksa, o iş da yapılmış bulunsaydı vergilerle alâkalı kanunların çıkması ve milletçe kabulü daha bile kolay olacaktı. Koalisyonun yardımcısı, A. P. nin üzerinden demagoji akan ve sadece gülümseme yaratan bir tavır takınmasından ibaret kaldı.

İhsan Gürsan
Ah! Vah!

Vergilerle alâkalı müzakereler ilerlediğinde, meşhur Vergi Reform Komisyonu üyelerinin fena çalışmamış bulundukları ortaya çıktı. Bir takım vergiler üzerinde esaslı olarak oynamışlardı. Getirdikleri tadiller hem yatırımı ve çalışmayı teşvik etmek, hem de devletin masraflarına daha geniş ölçüde katılmayı derpiş etmekteydi.

Gelir vergisi..

Büyük çapta değişikliğe uğrayan ve tatbikattaki sertliğinin yumuşatılmasına çalışılan vergi, gelir vergisi olmuştur. Üstelik 1 milyar 200 milyon liralık ek iç finansman ihtiyacının büyük kısmını bu vergi ve kolları kapatacaktır.

Gelir vergisinde özel teşebbüsün ziyadesiyle işine yarıyan ve özel sektörü ferahlatacak bir değişiklik amortisman hesaplarında yapılmıştır.

Teşebbüs sahibinin amortisman olarak ayırdığı miktar, vergiden muaf bulunmaktadır. Yeni tasarı buna iki misline çıkarmıştır. İlk yıl iki misli amortisman payu ayıracak teşebbüs sahibinin net kârı bu bakımdan az görülecek, böylece daha az vergi verecektir. İkinci yıl, ayrılan amortisman kadar sermayeden eksileceğinden, amortisman ayırımı daha az olacak, vergisi biraz daha artacaktır. Yıllar teşebbüs sahibini ve kurduğu işi normale avdet ettirecektir. Böylece teşebbüsün ilk yıllarda muvaffak olabilmesi yönünden Gelir. Vergisinde yapılan bu tadilât büyük çapta fayda sağlıyacaktır.

Bu kolaylık yeni teşebbüslere sağlanmıştır. Müessesenin bilanço tutması zaruridir. Yani büyük çapta işlerde teşebbüsün muvaffak olabilmesi için böyle bir şey düşünülmüştür.

Esnaf vergisi

Komisyon hakkında son derece fazla şikâyet olan bir yıl içinde- esnaf vergisi üzerinde de ince ince düşündü. Yürürlükteki kanun esnafı 3 kısımda toplamış ve vergilemeyi bu sınıflama üzerinden yapmıştı. Oysa sınıflara dahil olanların vasıfları ve vergi ödeme gücü bazı hallerde değişiyor ve küçük iş sahipleri kendilerine nazaran daha fazla kazançlı işletmelerle aynı sınıfa dahil olduğundan vergi ödeme yönünden mutazarrır oluyorlardı.

Reform Tasarısı esnafı 5 kısma ayırdı. Böylece işi genişçe tutmuş ve iş gücü bakımından birbirine daha fazla benzeyenleri bir sınıfta toplama imkânına sahip olmuştu.

Verginin alınış şeklindeki -Küçük esnaf götürü vergiye tabidir. aksaklığın giderilmesi için takdir komisyonlarında esnaf temsilcilerine fazla yer vermek gereği kabul edildi. Mesele daha da genişletilerek her ilçede bir Esnaf Derneği kural-. ması kararlaştırıldı ve İl merkezinden ilçedeki esnaf hakkında bir karar alınması önlendi.

Usul Kanunu..

Komisyonun üzerinde durduğu kanun; Vergi Usul Kanunu oldu. Usul Kanununda yapılan bir değişiklik Türkiyeye taze bir vergi anlayışı getirmektedir. .

Vergi borçlarından dolayı takibata uğrayanlar bu değişiklikle karşılarında yepyeni bir müessese bulmaktadırlar. Uzlaştırma Kurulu denilen müessesenin işi bir hayli güç, ama faydalıdır. Vergi mükellefi ve devlet anlaşmazlığa düştükleri takdirde evvelâ Uzlaşma Kurulu kanalıyla araları bulunmağa çalışılacaktır. Ancak Kurula gitmek İçin Vergi Mükellefinin müracaatı şarttır. Açıkcası bir mükellef yanlışlıkla yeri

gisini Ödemeyi geciktirmiş veya hesaplarında vukua gelen bir yanlışlıktan dolayı vergi kaçakçısı, durumuna girmişse, Kurula müracaatla hakkında kovuşturma yapılmadım önliyecek, Kurul Devletin borçtan dolayı tahakkuk ettirdiği cezanın affını istiyebilecek, daha doğrusu bir pazarlıkla iki tarafın arası bulunacaktır.

Bu tarzda anlaşmanın iki taraf için, faydaları büyüktür. Mükellef vergi gecikmesinden dolayı kendine hükmedilen feci cezadan kurtulacaktır. Buna karşılık devlet, seneıeyce sürüncemede kalacak alacağını şıp diye kasasına koyacaktır.

Gene Usul Kanununda özel teşebbüs için faydalı bir değişiklik yapılmıştır.

Türk parasının kıymetinin kısa zamanda uğradığı değişiklikler *göz*-önüne alınarak teşebbüs sahiplerinin kredi sağlamasında büyük rolü olan bilançolarını tanzimde bu değişiklikten dolayı zarara uğramaları önlenmektedir. Öyle ki, dolar 2.82 iken tesislerini kuran ve bu tesislerin büyük bir kısmini dışarıdan getiren teşebbüs sahibinin, bilançosunu tanzim ederken tesislerinin değeri, kendisinden birkaç yıl sonra aynı işi yapan bir başka teşebbüs sahibinin tesislerine nazaran birkaç misli azdır. Kredi talebi de bu bakımdan kısırlaşmaktadır.

Bu husus değişiklikle giderilmiş ve Maliye Bakanlığının kanunun.kabulünden sonra bir emsal vererek meseleyle ilgili olanları bir seviyeye getirmesi kararlaştırılmıştır.

Kurumlar vergisi..

Kurumlar vergisinde yeni teşebbüsün gelişmesi ve halkın yeni teşebbüslere katılmasını sağlıyacak bir hüküm konulmuştur. Buna göre yeni teşebbüslerde vergi indirimi -kurum kabul edilen teşebbüsler- genişletilmiştir. Bilindiği gibi, böylesi tegebbüslerde vergi indirimi sadece öz sermayeden yani ortaya konulan paranın bir kısmından yapılmaktadır. Teşekkülün sermayesinde, bankalardan alman borçlar, krediler Hesaba katılmamaktadır. Hattâ bir arkadaşından alman borç dahi vergi indirimine tabi tutulmamaktadır. Yeni hüküm bu konuda bir ekleme yapmıştır. Vergi indirimine, teşebbüsün hisse senetleri dağıtarak topladığı para da katılmıştır. Bu senetlerden elde e* dilen sermaye vergi indiriminden faydalanacaktır. Komisyona göre bunun faydası büyüktür. Evvelâ teşebbüs sahibi senetlerini satmak için sağlam işlere girişecek, etrafın emniyetini kazanmağa çalışacak, dalaverede vazgeçecektir. Saniyen senetler satıldığı takdirde halkın teşebbüse iştiraki sağlanacak, böylece tasarruf yapma alışkanlığı kazanılacaktır. Bir başka kolaylık Hükümetçe getirilen "menkul kıymetler" kanunuyla sağlanmaktadır. Bu kanunla bu gibi senetlerin borsalarda alınıp satılması sağlanacak ve senetler devlet tahvilleri kadar önem ve itibar kazanacaktır.

ihaleler

Bir sakat kanun

Orta yaşlı, gözlüklü, topluca ada AKİS temsilcisine gülümsedi ve: "— Bana bundan evvel Milli Eğitim Bakanı Şevket Raşit bey de telefon ederek Şevket Alptekinle olan mukaveleyi feshetmemi istedi" dedi.

Olay bitirdiğimizi haftanın başlarında Orta Doğu Teknik Üniversitesinde, Rektörlük Odasının hemen bitişiğindeki toplantı salonunda geçti. Orta boylu gözlüklü adam, Üniversitemin Rektörü, İnkılâp Hükümetinin Maliye Bakanlarından Kemal Kurdaştı. Kurdaşın bu sözleri Konya asfaltı ile Eymir gölü arasındaki arazide yapılmakta olan Üniversite tesisleriyle ilgilidir. Millî Eğitim Bakanı Hatipoğlu ise Üniversitenin tesislerden bir kısmını inşa etmekte olan Şevket Alptekin firmasıyla olan mukavelesinin feshini istemektedir.

Orhan Alsaç

O. T. Ü. nin Gölbaşındaki inşaatı
Ben giderim o gider, arkamda tin - tin eder

Ancak Kurdaş teklife yanaşmamaktadır. Zira yarıyarıya yükselmiş olan duvarları olduğu gibi bırakarak yeni bir ihaleye gitmek ve bu arada geçecek olan zaman rektöre büyük bir risk olarak görünmektedir. Olay ilk bakışta bir Bakanla rektör arasındaki ufak Ur anlaşmazlık gibi görünüyorsa da aslında bir çok yönleri vardır ve hemen hemen bütün bakanlıkları ilgilendirecek niteliktedir İşin alâka çeken yanı bir çok acı ve tatsız tecrübeden sonra hükümetçe iş yapılmaması kararlaştırılan bir flamanın bile gene iş yapma İmkânını bulmasıdır.

Şevket Alptekin Müteahhitlik Firması bu güne kadar Hükümetten sadece şikâyet sesi yükseltmiştir. Alptekin aldığı bütün islerde ihtilâf çıkarmakta ve bu ihtilâflar ekseriya mukavelenin feshi ile sonuçlanmaktadır. Bir 425 yataklı hastahane hikâyesi, bir Atatürk Üniversitesinin inşasındaki ihtilaf hâlâ kanayan yaralardır. Ancak bütün bunlara rağmen Arttırma - Eksiltme Kanunundaki aksaklıklardan faydalanan firma gene de ihalelere girerek büyük işler almaktadır. İnşaatların en Çok kırana verilmesi pren sibi kaldırılmadıkça bunların devam edeceğine şüphe yoktur. Şimdiki pren sip en iyi, en kaliteli, en kısa zamanda iş,veren müteahhit yerine sadece en ucuz inşaat yapanı bulmaktır.

Böylece müteahhitler girdikleri ihalelerde zarar veya kâr edeceklerini düşünmeden sadece işi almağa gayret etmekte ve bunun için de mümkün olduğu kadar fiyat kırmaktadırlar. Üstelik, aldıkları peşin para da kendileri için faizsiz kredi yerine geçmektedir. Bazan sadece bu avans için iş alan firmalar vardır. Bu konuda mevzuat da kendilerine yardımcı olmaktadır. Zira Arttırma "Eksiltme Kanununa göre müteahhit inşaatı aldıktan sonra mal sahibi işi ilk keşif bedelinin yüzde 20 eksik veya fazlasına yaptırabilmektedir. Böylece kemen her ihalede maliyet fiyatı yüzde 20 arttırılmaktadır. Şevket Alptekin firmasının da prensibi bu gözükmektedir. Girdikleri ihalelerde mümkün olduğu kadar kırmakta ve "Bir kere inşaatı alayım, sonrası kolay" demektedirler. Nitekim son olarak girdiklari Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Lâboratuvar inşaatında bu kırma nisbeti yüzdde 30 a kadar yükseltilmiştir. Alptekin firması bazan yüzde 20 zamları bile az görmektedir. Bunlardan 425 yataklı Yüksek İhtisas Hastahanesinin inşaatı sırasında firmanın Bayındırlık Bakanlığından istemiş olduğu "yüzde 35 ithalâtçı kârı olayı" en eğlenceli olanıdır.

Kemal Kurdaş
O memnun!

Devlet malı deniz

Olayın aslı 1953 yılma kadar uzanmaktadır. Bu tarihte Ankara Nümune Hastahanesi yanında 425 yataklı bir Yüksek İhtisas Hastahanesi yapmak üzere Bayındırlık Bakanlığınca gerekli projeler hazırlanmış ve birinci kısım inşaatı 1 milyon 64 bin lira keşif bedeli üzerinden yüzde 17,5 tenzilât yapan Müteahhit Kâzım Perçinde verilmişti. Bunu Poliklinik bloklarının ikmali ile ilgili Kemal Ulusese verilen ikinci kısım inşaat takip etti. Şevket Alptekin Hastahanenin üçüncü müteahhididir. Alptekin inşaatı 4.7.1955 tarihinde 1 milyon 904 bin liraya yüzde 7,66 kırarak aldıı ve 1.11.1956 tarihinde bitirmeyi taahhüt etti. Ek sözleşme ve süre temdidiyle iş süresi 15.7.1961 tarihine kadar uzatıldı. Bu arada 1958 yılında çıkan ve 4 Ağustos Kararları olarak istikrar fonuna katılma primi meseleyi birden çıkmaza soktu. Zira önceleri inşaat için gerekli ithal mallarını dolar başına 280 kuruştan getirtebilme imkânına sahip olan firma bu karardan sonra 6 liralık bir fark ödemek dorumunda kalıyordu. Ancak ihtilâf uzun sürmedi, kanun esasen bu tip durumlarda müteahhidin korunmasını derpiş etmekteydi. Böylece Bayındırlık Bakanlığı. kambiyo satış primleri farla ile bu miktar farka isabet eden her türlü gümrük, nakliye, sigorta gibi masrafları karşılamak üzere Alptekinea 4 taksitte toplam olarak 5 milyon 296 bin lira avans verdi. Ancak Alptekin firması bununla yetinmedi. Bu 5 milyon az görülerek bu sefer de Bakanlıktan dışarıdan getirttiği mallar için ayrıca yüzde 3P nispetinde ithalâtçı karı istedi. İşte bu bardağı taşıran son damla oldu. Zaten Alptekin firmasının olur olmaz isteklerinden bıkmış olan Bakanlık mensupları artık bu istekleri bir türlü tükenmeyen müteahhitle iş yapılamayacağını anladılar. İnşaata gönderilen bir keşif heyetinin raporuyla da yüzde 20 ilâveyle dahî hastahanenin ikmal edilemiyeceği anlaşılarak Alptekinle olan mukavele feshedildi ve 450 bin liralık iş Bakanlar Kurulundan çıkartılan bir kararnameyle başka taşaronlara verildi. Fakat bu arada gerçekten hayret verici bir fütursuzlukla Alptekin firması bir taşaronluk koparmasını bildi. Ancak bir asansörü yerine zamanında monte etmediğinden Bakanlıkla tekrar mahkemelik oldular. Mesele halen bir sonuca bağlanamadı.

Alptekinin, bu ilk ihtilâfı olmadığı gibi sonuncusu da değildir. Gene aynı Bakanlıktan aldığı Erzurumda inşa edilmekte olan Atatürk Üniversitesi ile ilgili mukavelesi de feshedilmiştir. Yüzde 1,20 kırarak 8 milyon 312 bin liraya aldığı inşaatı bir ihtilâf çıkararak farkı fiyat müzakerelerinden sonra 16 milyon liraya çıkarmış ama buna rağmen yüzde 20 fark tahakkuk ettirilse bile inşaatın ikmal edilemiyeceği görülerek mukavelesi feshedilmiştir. öte yandan Alptekin firmasından şikâyetçi olanlar yalnız Bayındırlık ve Millî Eğitim Bakanlarından ibaret değildir. Nitekim 30 milyon liralık bir inşaat sebebiyle Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar da son günlerde bu dertten nasıl kurtulacağım diye kara kara düşünmektedir.

Şimdilik Alptekinden yegâne memnun olan şahıs Kemal Kurdaş ve onun inşaat idarecisi Orhan Alsaç görünmektedir. Ama Kurdaşın bu memnuniyeti daha çok Mayıs ayında bitmesini İstediği Üniversite inşaatından ileri gelmektedir. Rektörün bu tatlı,rüyası iyi de kötü de olsa Alptekinin kaprislerini sineye çekmeşinin sebebini teşkil etmektedir.

Gazeteler

Başını alıp gidenler

Bu hafta Hürriyetin okuyucuları, gazetelerinin üzerinde 400 bir rakamını gördüler. Bu Hürriyetin, Pazar günkü tirajıdır. Hafta içinde rakam 350 binin daima üstünde oluyor ve yükselmekte devam ediyor. Yakında yarım milyona edildiği tak dirde, hiç kimse hayret etmemelidir.

Hürriyeti gören çok kimse, bilhassa Bâbıâlide ve okuyucu kaybetmekte olan gazetelerde burun kırıyor ve küçümser bir edayla:

"— Kardeşim, bizim memlekette okuyucu havaiyattan, magazinden, baldır - bacak resminden hoşlanıyor. Fikir gazeteleri tutmuyor. Toplumun seviyesi bu!" diyor.

Geçen hafta, Milliyetin sahibi Ercüment Karacanın odasında cereyan eden bir hâdise bu görüşün nasıl bir züğürt tesellisi olduğunu ortaya koydu. Telefon çaldığında genç Karacana, tanımadığı bir ismin kendisini aradığı söylenildi. Arayan bir bankanın şefiydi. Arkadaşlarıyla konuşmuşlardı ve arkadaşları kendisine Milliyet gazetesini aramak, bir mesajı ulaştırmak görevini vermişlerdi. Milliyeti, bilhassa son günlerde çok beğeniyorlardı. Aradıkları her şeyi buluyorlardı. Bu yüzden, Ercüment Karacanın şahsında Milliyet ailesini tebrik etmek istiyorlardı. Karacan, yüzünde memnun bir tebessümle telefonu kapadı ve o sırada odasında bulunan Umumi Neşriyat Müdürü Abdi İpekçiye kendisine söylenilenleri nakletti. Aynı memnun tebessüm Abdi İpekçinin yüzünde de belirdi.

O gün Milliyet 260 bin basılmıştı ve iadesini sıfıra indirmişti.

İtina edince..

M illiyet, bundan bir ay kadar önce bir hamle yaptı. Ancak hamle, daha ziyade gazetenin fikrî cephesini kuvvetlendirme istikametinde ol" du. Sıkıcı sanılan, halbuki alâka çeken bir "İktisat ve Piyasa" köşesi ihdas edildi. İkinci sayfanın başına "Düşünürlerin Düşüncesi" diye makale konuldu. Zaten mevcut ve şimdi başyazıların en ciddisi mahiyetindeki Durum sütununun yanındaki bu yenilikler gazetenin fikir tarafını çok kuvvetlendirdi. Milliyetin Sporu, gazetenin tutulmasında başlıca rolü oynamıştı. Buna, bir de yabancı gazetelerde görülen "Spectacles = Tiyatro - Sinema" sayfası eklendi.

Milliyetin başka bir talihi, kendi **çeşnilerinde gerçekten başarılı İki fıkra yazarına sahip bulunmasıdır Gerek Çetin Altan, gerek Ulunay havası olan yazarlardır. Onların yanında, çalıştırdığı kimselere -Hürriyet ile birlikte- en iyi şartları sağlamasıyla tanınan Milliyetin hem çok kalabalık, hem çok kaliteli bir ekibi vardır. Ramazanda Kuranın temiz bir türkçeyle yapılmış tercümesi ilâve olarak verilmeye başlanınca 190 bine çıkacağı hesaplanan tiraj 260 bine yükseldi. Ramazanın sonunda, şimdi Türkiyenin en ciddi ve ileri fikir gazetesi halini almış bulunan Milliyetin 300 bine çıkmasını beklemek lâzımdır.**

• .. kılıç kuşananın

Ayrı çeşit olmalarına rağmen Hürriyet ile Milliyetin bir müşterek tarafları vardır ve bu taraf bugün Türk Basınının hususiyetini teşkil etmektedir. İki gazete de büyük itinayla hazırlanmaktadır. Hürriyette Haldun Semavi daha çok yazı işleriyle, Erol Semavi idare işleriyle meşgul olmaktadır. Milliyette Ercüment Karacan idare işlerinin tamamıyla ilgilenmekte, yazı işlerinde de yetkili Abdi İpekçiyle daimi temas halinde bulunmaktadır. Bu dört kisiyi gazetelerinde, günün 12'den itibaren hemen her saatinde bulmak kabildir. Hürriyetçiler, çok zaman sabahtan işbaşı yapmaktadırlar. Gazetelerin içinde hemen sadece Hürriyet ve Milliyettedir ki her bir yaza tartılarak, üzerinde düşünülerek, dik" katle okunup değerlendirilerek gazeteye girmektedir ve onlarda bir başıbozukluk, düzensizlik, laubalilik ve adamsendecelik görülmemektedir. Bu, dünyadaki bütün büyük gazetelerin de hususiyetidir ve bizde bu çeşit bir çalışmanın başlamış olması Resmî İlân Rezaleti ile altüst olmuş Türk Basının ümit ışığıdır.

Okuyucunun bu sınıf gazetelere rağbet etmesi -Hürriyet ile Milliyetin satış yekûnu diğer bütün gazetelerin mecmuu satışının üstündedir- bazı kimselerin sandıkları gibi halkın seviyesinin hiç de aşağı olmadığını ve kötü gündelik gazete seçmediğini göstermektedir.

Ercüment Karacan ve Abdi İpekçi

Bir arabanın iki atı

Piyasa

Karşılıksız çekler

Anadolulu kıranta manifaturacı söze şöyle başladı:

|— Canım efendim, hadi diyelim ki İcra İflas Kanunundaki boşlukları izale edecek yeni tasarı kabul edildi, ya diğer açık kapıları ne yapacaksınız?"

Diğer açık kapılar... Bunları bir nefeste saymak kabildi. Hele İçlerinden birisi vardı ki, adamcağızın başına gelmiş ve farkına varınca da paracıklarının ve inalcıklarının üzerine bir bardak -havalar dolayısıyla ayrıca buzdolabına konulmasına lüzum olmayan- soğuk su içmekten başka yapacak şey olmadığını anlamıştı.

Hadise, bundan onbeş, yirmi gün önce, İstanbulun o şiddetli soğuklarla kavrulduğu bir gün, saatlerin öğleye yaklaştığı bir sırada, itimat telkin eden kıranta bir adamın dükkândan içeri girmesiyle başladı. Anadolunun bellibaşlı bir vilâyetinden gelen manifaturacı tüccar, külliyetli miktarda mal almak istediğini belirterek çeşitlerin üzerine eğildi. Havaların tesiri ve işlerin durgunluğu dolayısıyla, 200 bin liradan fazla mal almak isteyen tüccar, dükkânda büyük bir itibar gördü. Hele malı bono ile değil do çekle ödiyeceği anlaşılınca, dükkân sahibi, Anadolulu tüccarın boynuna sarılmamak için kendim zor tuttu. Filhakika çek vadeliydi, fakat nasılsa 20 günlük vadesinde ödenmemesi akla gelemezdi. Ama akla gelmiyen şey başa geldi ve çekin karşılığı olmadığı, adamın da haczedilecek bir şeyi bulunmadığı anlaşıldı. Bu sırada ne yapmak lâzım geleceğine karar verilinceye kadar bono muamelesi görmesi gereken çek protesto edilemedi ve âdi senet halini aldı. O zaman Anadolulu tüccar anladı ki, karşılıksız çek veren, her zaman dolandırıcı telâkki edilmemektedir.

Bir dükkân
Dertli dolap

Karşılıksız çek vermek ekseri memleketlerde ağır cezalarla takyit edildiği halde, bizim gerek Ticaret, gerekse Ceza Kanunumuzda bu konuda özel bir hüküm mevcut değildir. Eski Ticaret Kanununda da bu konuda bir açıklık yoktu. Büyük Millet Meclisi Adliye Encümeni, karşılıksız çek verme hususunda Ceza Kanununun dolandırıcılık hakkındaki hükümlerinin tatbik edilebileceğine, bu yüzden de ayrı bir hükme İhtiyaç olmadığına karar vermiş ve 1929 yılı 7 Ocak tarihinde bu karar tasvip edilmişti.

Düzeltilmesi gereken pürüzler

Halbuki **dolandırıcılık** suçu unsurları her zaman karşılıksız çek çekme haline uymayabimekte ve aradaki bazı farklardan haksız neticeler doğabilmektedir. Bu bakımdan karlıksız çek çekme keyfiyetinin hususi bir hükümle cezalandırılması lâzım gelmektedir. Bu eksiklik nedense yeni Ticaret Kanununda da doldurulmamıştır. İş bununla da kalmamış, Temyiz Mahkemesi Dördüncü Ceza Dairesi, Türk Ceza Kanununun 508. maddesine dayanarak, 10 Ekim 1956 da aldığı bir içtihat kararıyla "Çekin mücerret karşılıksız olmasının dolandırıcılık suçunun tekevvünü için kâfi olmadığını" belirtmiştir.

Bu ictihatla ilgili dâvada müdafaaya ve bankanın cevabına göre, sanığın dolandırıcılık kastıyla karşılıksız çek çektiği hakkında kesin deliller gösterilip, etrafıyla izah ve münakaşa edilmeden, mücerret çekin karşılıksız olmasına dayanılarak mahkûmiyet karan verilmesini Tem' yiz uygun görememiş ve bozma karar vermiştir. Bu içtihat kararıyla sadece karşılıksız çek verilmesi dolandırıcılık telâkki edilmemekte, ayrıca dolandırıcılık kastinin ispat edilmesi gerekmektedir.

Şimdi düşününüz, size Verilen çekin karşılıksız olduğunu gördüğünüz zaman, bu işte bir dolandırıcılık olmadığını çeki veren ispat mecburiyetinde bulunmamakta, aksine, karşılıksız çeki alan, bunun kendisine dolandırıcılık kasti ile verildiğini ispat mecburiyetinde tutulmaktadır!

İyiniyet asildir. Evet ama, kar-

şılıksız çekin iyi niyetle ne şekilde teklif edileceğini kestirmeğe imkân yoktur.

1956 yılında alınmış olmasına rağmen, bu ictihat kararı piyasada pek bilinmemektedir. Bu yüzden bono ile mal satmakta tereddüt eden toptancılar, çeki aldıkları zaman hiçbir tereddüt göstermeden malı vermekte, fakat esasen vadeli olan çeki vadesinde tahsile gittikleri zaman, karşılığı olmadığını anlayınca apışıp kalmaktadırlar. Îşte bu durumda, çekin karşılıksız olmasının pir dolandırıcılık kastine matuf olduğunun ispatı gerekmektedir. Bu ispat keyfiyeti yerine getirilemediği takdirde çek bir bono mahiyetini almakta, hele bu arada protesto da edilememişse -ki ekseriyetle, o telâşla bono haline gelen çekin protestosu d,şünülememektedir- adi senet haline gelmektedir. Ondan sonra, çeki verenin haczedilecek malı da olmadığı için, borcun tahsili imkânsız durum almaktadır.

Bütün bu sebepler yüzünden, kar. şılıksız çek vermenin ağır şekilde cezalandırılması lâzımdır. Karşılıksız çek, dolandırıcılık kasti olmadan, yani yanlışlıkla çekilmişse, bu pek nadir halin yanlışlığı yapan tarafından lütfen ispat edilmesi çok yerinde olacaktır. Aksi halde, evine 'izin almadan giren ve bütün malı toplayıp giden adamın hırsızlık yapmak kastiyle girdiğini ispat etmek gibi acaip bir durum meydana çıkmaktadır ki, bunun, eşyanın tabiatına ne kadar aykırı olduğu meydandadır.

Dış Ticaretle İstikrar

Fasih İNAL

Birinci altı aylık İthal sistemine ait kararlar piyasada peyderpey tatbik edilmeğe başlanılmış bulunuyor.

Bu yazımızda dış ticaret rejimi ve yönetmelik yayınlama merakı üzerinde durmak istemekteyiz. Eskiden bir dış ticaret rejimi yayınlanır ve senelerce yürürlükte kalırdı. Dış ticaret rejiminin değişmesi başlıbaşına bir hâdiseydi. Vakta ki 4 Ağustos kararları ve istikrar tedbirleri alındı, ondan sonra da istikrarın birinci şartı imişcesine üç ayda bir rejimler ile yönetmeliklerden biri gidip, biri gelmeğe başladı. Şimdi hepimiz bu sisteme alışmış bulunuyoruz ve senede iki kere dış ticaret sistemimizin değişmesi hiç birimize acayip gelmiyor.

Tatbikatçılar da senede iki defa -senenin başında ve ortasında- çalakalem işe girişiyorlar, rejimin ve yönetmeliğin değiştirilmesi gereken taraflarını tesbit ederek yeniden yazıyorlar. Başta odalar olmak üzere Odalar Birliğinde, Ticaret Bakanlığında komisyonlar kuruluyor, bütün mevzuat gözden geçiriliyor ve altı aylık ömrü olan yeni rejim ve yönetmelikler yayınlanıyor. 4 Ağustosta alman istikrar tedbirlerinin ne-. ticesinde istikrarsızlıktan başka bir şey olmayan bu çalışmalara "gaip bir tecelli" ismini vermek lâzımdır.

Böyle her üç veya altı ayda bir bütün mevzuatı değiştirecek olduktan sonra rejim ve yönetmeliği ayırmanın da mânası olmasa gerektir. Çünkü dış ticaret rejimi, esas prensipleri tesbit etmek için; yönetmelik ise bu prensipler etrafında tatbikatta husule gelecek değişiklikleri sağlamak için yayınlanması gereken mevzuattır. Bu prensipten hareket edildiği takdirde, dış ticaret rejimi kararnamesi bir defa yayınlanır ve esasen teferruata inmediği için, hiç olmazsa birkaç yıl yürürlükte kalır.

Yönetmeliklere gelince, bunlardaki değişiklikler zamanın icaplarına göre yerine getirilir. Ancak her altı ayda bir değil, hiç olmazsa yılda birden fazla olmaz. -Çok şükür senelerdenberi ilk defa bir yönetmelik, ihracat yönetmeliği, altı ayda bir değiştirilmemiş bulunuyor-

Halbuki biz ta prensibe uymadığımız için farkına varmadan çeşitli mahzurlarla karşılaşmaktayız. Evvelâ dış ticaretimizde istikrar unsuru bir türlü sağlanamamaktadır. Sonra bu değişiklikleri sağlamak için çeşitli komisyonlar kurulmakta, bunların giriştikleri çalışmalar kıymetli zamanların boşuboşuna harcanmasına yol açmaktadır. Ayrıca, yapılan değişikliklerin, basta Resmi Gazete olmak üzere, çeşitli sektörler tarafından yeniden basılması dünya kadar masrafa yol açmaktadır. Nihayet, yapılan değişiklikleri öğrenmek ve tatbik etmek için, gerek iş adamları, gerekse tatbikatçılar günlerce kafa patlatmaktalar. Tam İsi öğrendikleri zaman da yeni mevzuat çıktığı için, bu sefer onu tedrise başlamaktadırlar.

Rejim ve yönetmelik değiştirme merakının meydana getirdiği zararları daha da saymak kabildir, fakat sözü uzatmak istememekteyiz. Yapılacak sev, eskiden olduüğu gibi umumi prensinleri gösteren bir rejim çıkarıp, bunu pek mecbur kalmadıkça değiştirmemek olmalıdır. Gerekli değişiklikler o da senede bir defadan fazla olmamak şartıyla, yönetmeliklerde gösterilmelidir.

Avrupa

Kaynayan kazan

İngilterenin Ortak Pazara katılma talebinin Brüksel görüşmeleri sırasında Fransanın vetosuyla reddedilmesi üzerine başlayan gelişmeler, bu hafta da 'bütün dikkatleri üzerine topladı. Hatta denilebilir ki, İngiltere ile Ortak Pazar üyeleri arasında bir yıldan beri süregelen müzakerelerin hiç tor safhasında bu kadar çok kimse, bu mesele üzerine bu kadar yakından eğilmemiştir. Öyle anlaşılıyor ki, son defa Brükselde alınan kararla hiç bir mesele halledilmemiş, bilâkis, bazı yeni meseleler ortaya çıkarılmıştır. çıkarılmıştır günlerde sâdece Avrupa'yı değil, bütün Batı dünyasını çok yakından ilgilendiren bu konu etrafındaki tartışmalar, siyasi hayatın önde gelen meselesini -teşkil edecektir.

Ortak Pazar konusunun dışında Avrupa siyasi sahnesini işgal eden başka dikkati çekici olaylar da, mevcuttur. Fransız - Alman yakınlaşması, üzerinde en fazla durulması gereken meselelerden birisidir. Önceleri her iki ülkeye mensup devlet adamlarının konuşmalarında ortaya atılan dostluk fikri, daha sonra, Adenauer ile De Gaulle'ün karşılıklı ziyaretleriyle geliştirilmiş ve nihayet, geçenlerde imzalanan bir anlaşma ile hukuki bir vesika haline intikal ettirilmiştir.

Avrupada, üzerinde durulması gereken diğer bir olay da, Fransa ile İspanya arasında başlayan temaslardır. Gerçi bu temasların büyük siy/ı si sonuçlar yaratabilecek mahiyette olup olmadığı meselesi henüz iyice halledilmiş değildir. Her iki ülkenin de yetkilileri, temaslardan, bir Fransa İspanya mihverinin teşkil edileceği anlamının çıkarılmaması gerektiğini açıklamışlardır. Üstelik, iki devlet arasında yakınlaşmayı zorunlu kılan bazı sebepler de vardır. Franko rejiminin muhaliflerinin Fransada, De Gaulle'ün Cezayir politikasını beğenmiyerek şiddete başvuran bazı aşırı sağcıların da İspanyada üslenmiş olması ve her iki liderin de bu durumdan şikâyetçi bulunması, karşılıklı yakınlaşmaya yol açabilecek sebepler arasında yer almaktadır. Fakat, De Gaulle ile Frankonun otoriter, sağcı idareleri arasında paralellik kuran bazı gözlemciler, İspanyaya giden heyetin başında Fransız Genel Kurmay Başkanının

Konrad Adenauer
İhtiyar Tilki dertte

Boşuna ve heyette çok sayıda subayın yer alışına dikkati çekerek, bunun alelade bir temas sayılamıyacağını söylemektedirler. Zaten daha şimdiden, Fransız vie İspanyol ordu ları arasında tertiplenecek müşterek manevralardan söz açılmaktadır. Bu temasların iki Ülke arasında, en azından, şimdiye kadar rastlanmamış ölçüde müşterek askeri plânlamaya yol açacağına şüphe yoktur.

De Gaulle'ün tasarıları

"İlk bakışta birbiriyle ilgisi olmayan müstakil siyasi olaylar halinde gözüken bu üç yeni hâdiseyi -yani, İngilterenin Ortak Pazara girme teklifini Fransanın veto edişini, Fran sız - Alman anlaşmasını ve Fransız - İspanyol yakınlaşmasını- daha iyi kıymetlendirebilmek için, üçünü de müşterek bir açıdan, aynı çerçeve içinde görmek gerekir. Bu takdirde hem De Gaulle'ün Avrupaya vermek istediği şekli, hem de buna mukavemet eden kuvvetleri daha iyi kavramak mümkün olacaktır. Çünkü söz konusu olan, İki veya üç ülke ara* sındaki münasebetlerin değişmesi değil, genel olarak Avrupaya ve hattâ Batı dünyasına yeni bir strateji verilmesidir.

De Gaulle, mevcut iki blokun dışında kendi nükleer silâhına sahip. müstakil bir Avrupa plânını gerçekleştirmek için, bir yatıdan yeni dostluklar peşinde koşarken, bir yandan da kendisini bağlayan eski dostluklardan kurtulmak istiyordu. Üç büyük savaşta karşısında savaştığı Almanya ile dostluk kurmak için seçtiği zaman çok manidardır. Çünkü e sırada Başkan Da Gaulle son iki dünya harbindeki dostu İngilterenin teklifini reddediyor, bu iki harpten de kendisini felâketten kurtarmış olan Birleşik Amerika ile arasındaki sıkı askeri münasebetleri gevşetmeye çalışıyordu. Fakat Fransa Cumhurbaşkanının yeni ortaklıklar kurmakta gösterdiği mahareti, eski ortaklarım elimine etmekte de gösteremiyeceği anlaşılmıştır. Almanya ve İspanya ile hiç bir gürültüye, şikâyete meydan vermeden, hatta diğer Batılı ülkelerin takdirlerini kazanarak anlaşan De Gaulle, İngiltereyi Ortak Pazar dışında bırakmak için çevirdiği manevrayı aynı başarıyla yürütemedi. İngilterenin teklifini önleyebilmek için veto hakkım kullanması, diğer Ortak Pazar üyeleri arasında büyük bir fırtına yarattı. Teni dostu Adenauer bile bu konuda kendisini yalnız bıraktı. Adenauer, De Gaulle'e, fikrini değiştirmesi için baskı yanacağını vadettikten sonra, ancak, partisinin grupunda itimat oyu alabildi. Son olarak toplanan Avrupa Parlâmentolar Birliği Genel Kurulunda, Fransanın Brüksel görüşmelerinde takındığı tavır şiddetle tenkid edildi. İşin ilgi çeken tarafı, De Gaulle'e en ağır hücumları yapanların Fransız delegeleri olmasıdır. Hollanda Dışişleri Bakanı da konuşmasında De Gaulle'ün Avrupa Birliği konusunda gayet ümit kırıcı bir şekilde davrandığını, bununla beraber İngilterenin yalnız başına bırakılamıyacağnı ve Birleşik Amerika ile çok yakın askert münasebetler kurulması gerektiğini ifade etti.

Brüksel görüşmelerinin kesilmesinden sonra Başbakan Mecmillan'ın İtalya Başbakanı Fanfani tarafından Romaya çağırılışı ve orada ken" disine gösterilen olağanüstü ilgi de hatırlanacak olursa, Fransanın eski dostlarını yalnız bırakmak için takip ettiği politikanın ne derece geniş memnuniyetsizlik yarattığı daha kolayca anlaşılabilir. Aynı şey, Fran sanın Birleşik Amerika ile olan münasebetleri için de söylenebilir. Almanya, Fransa ile kurduğu dostluğun Birleşikamerika aleyhine iş yebilecek hiçbir tarafı olmadığını anlamak için ,Washington'a heyet üzerine heyet göndermekle meşguldür.

Plânlar ve anlaşmalar

Ayıca, İngiltere ile Ortak Pazarda onu destekleyen diğer beş üye devlet, Fransanın yarattığı emri vaakiyi kabul etmeye niyetli gözükmüyorlar. Brükselde, kendi aralarında yaptıkları toplantılarda, Fransız vetosuyla ortaya çıkan yeni duruma hukuken değilse bile fiilen değiştirebilecek yeni bir plan üzerinde çalıştıkları bilinmektedir. Geçen hafta sonunda toplanan yeni Altıların İngiltere ve onu destekleyen beş or-tak tak Pazar üyesi- üzerinde durdukları plana göre, Avrupa İktisadi Topluluğu içinde herhangi bir önemli meselede beş üye devlet, karar almadan önce, İngilterenin tasvibini isteyecektir. Böylece beş devlet, sanki İngiltere de Ortak Pazar üyesi imiş gibi davranacak ve Ortak Pazar politikası içinde İngilterenin de müessir olmasını sağlayacaktır. Hattâ bu durum. İngiltere, Ortak Pazar üyeliğine kabul edilse dahi elde edemiyeceği üstün bir mevki sağlayacaktır.

Bununla beraber, böyle bir plânı bir müddet önce imzalanan Fransız - Alman anlaşması ile uzlastırmak peyce güç olacaktır. Çünkü bu antlaşmada gayet açık bir sekile her iki devletin de "Avrupa İktisadi Topluluğu ile ve Avrupanın siyasi işbirliğiyle ilgili meselelerde" karar almadan önce birbirleriyle istişare edecekleri bildirilmiştir. Hernekadar bazı alman diplomatları bu hükmün sınırlayıcı bir hüküm olmadığını, Almanyanın pekâlâ Fransa dışındaki ülkelerle de bu konularda istişare edebileceğini söylüyorlarsa da, bu yorumu çok fazla ciddiye almamak lâzımdır. Çünkü o takdirde, Fransa ile yaptığı anlaşmaya rağmen Almanya, onun aleyhine tertipler yürütmüş olacak ve anlaşmanın bir mânası kalmıyacaktır.

Bütün güçlüklerine rağmen, gayriresmî de olsa, İngilterenin Ortak Pazar faaliyetlerine katılmasın sağlayacak bir formül bulunmasına çalışılmaktadır.

Tek bir Avrupa

Avrupa İktisadi Topluluğunun normal organları dışında yer alacak olan bu yeni kurulların yaratması mümkün iki büyük tehlike vardır Bunlardan birincisi, organlar arasındaki görev ve sorumlulukların kaybolarak teşkilâtın işleyemez hale gelmesidir. Bu, ortak Pazar ve nihayet Avrupa Birliği fikrine verilebilecek büyük bir zarardır. İkinci büyük tehlike, yeni kullanılan usûller yüzünden İngilterenin Ortak Pazara girmesi ihtimalinin tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Belçika ve Hollanda Dışişleri Bakanları tarafından hazırlanmış olan ve İngiltere ile Ortak Pazar arasındaki münasebeti tanzim edecek plan şimdi teknik seviyede incelenmektedir. Fakat bu arada bir görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır. İhtilatflı konu, İngiltere ile Ortak Pazar arasındaki münasebeti "müesseseleştirme" nin uygun olup olmıyacağıdır. Eğer teması müesseseleştirmek gerektiği konusunda karar alınacak olursa, Avrupa İktisadi Topluluğu Konseynin bütün toplantılarından önce Beşlerle İngilterenin ayrıca toplanması gerekecektir. Aksi takdirde, İngiltere ile Beşlerin temasları şahsi ve gayriresmi olarak devam edecektir. Böylece, Fransanın karşısında yer alacak aleni bir teşkilât kurmaktan da sakınılmış olunacaktır. Bu ihtilaf, İngilterenin dostları arasındaki bir **temel görüş farkından doğmaktadır. Hollandanın sözcülüğünü yaptığı bir kısım üyelere göre, İngilterenin katılmadığı bir Ortak Pazar hiç bir kıymet ifade edemez. Bu sebeple, İngiltere ile en ileri derecede temaslar kurmakta bir mahzur yoktur. Diğer bir kısım üyelere göre ise Fransanın katılmaktan vazgeçtiği bir Ortak Pazar en az, İngiltereyi içine almayan bir Ortak Pazar kadar manasızdır. Bu sebeple, Fransayı sinirlendirmekten de dikkatli kaçınılmalıdır.**

Dikkati çeken bir nokta da, Beşlerle İngiltere arasında başlayan yakınlaşma üzerine Fransanın tavrında görülen değişmedir. Şimdiden İngiltere hakkında verilen kararın nihil olmadığı, bir müddet sonra gözden geçirilebileceği söylenmektedir. Anlaşılan, Fransa, "Atlantikten Urallara kadar Tek bir Avrupa" fikrinin anglo - saksonları da içine alması gerektiğini kabul etmek zorunda kalaçaktır.

AKiSÇiLER SiZiN iÇiN

GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

İlhami SOYSAL

Adı: Türk Sosyalizmi Üzerine Denemeler.

Yazarı: Hilmi özgen.
Baskı: Ege Matbaası, Ankara, 1963. 160 sayfa 500 kuruş. İsteme adresi: Ferhan Bozkurt - Ankara Caddesi, Kebeci Han 64, İstanbul.
Konu: "Türk Sosyalizmi Üzerine Denemeler", Hilmi Özgenin,! büyük kısmı daha önce çeşitli yerlerde yayınlanmış fıkra ve araştırma yazılarını bir araya getiren bir kitap. Yasar, önsözünde de belirttiği gibi, bilimsel, doktriner tartışmalara girmemiş; babacan bir üslûpla, gördüklerini, duyduklarını, okuduklarını nakletmiş.

Yıllarca devlet hizmetinde çalışmış olan Hilmi Özgen, müfettiş, teftiş heyeti başkanı ve nihayet Murakabe Heyeti uzmanı olarak devlet çarkının içinde edindiği tecrübelerin ışığı altında, pek çoğumuzun gözünden rahatça kaçabilen bir takım yolsuzlukların, uğursuzlukların ve kirliçamaşırların içyüzünü gün ışığına çıkarmış. Olaylara orasından bakmış, burasından bakmış, memleketi taramış, halkını sevmiş ve bu halkın sadece beş - on yıldır değil, yüzlerce yıldan beri nasıl sömürüldüğünü görmüş, buna bir son verme zamanının gelip geçtiğini anlamış, bu sömürmeye son vermenin tek çaresinin sosyalist ilkeler olduğuna karar vermiş ve bilip gördüklerini çok fazla ilmileşmeden, sosyalist görüş açısından dile getirmiş; İlmi ölçüler içinde yadırganabilecek hükümler de bulunsa, sade ve samimi, yüzdeyüz halktan yana, bu memleketin yararına düşüncelerle dolu bir kitap hazırlamış.

Beğendiğim: Hilmi Özgenin en başarılı yanı, kitabını akademik tartışmalarla doldurup okunmaz hale getirmeyişi. Halktan birisi olarak, halka seslenişin kurallarına uyuşu, tüm adı altında ukalâlık etmeyişi, Kitabın tamamı okunduğunda kendini belli eden geniş kültürünü, makalelerinde "Bakın, ben neler *biliyorum*" diye bağırtmayışı ve mütevazi kalışı.

Sonuç: Pek rahat okunan ve öğretici, öğretici olduğu kadar da ibret verici olan. "Türk Sosyalizmi Üzerine Denemeler" okunmaya, üzerinde durulmaya değer bir eser.

Kitaplar

Milena'ya Mektuplar (I, II): Ataç Kitabevinin memleketimiz yayın âleminde müstesna bir yeri var. Yayın* evlerinin birbirini kovaladığı şu son yıllarda, denilebilir ki en kaliteli eserleri Ataç Kitabevi vermiştir. Bunda, kitabevi sahibi Şükran Kurdakulun sanatçı yanının rolü büyüktür.

"Milena'ya Mektuplar I, II", Franz Kafka'nın çok sevilen, öteki eserleri gibi, sanatçılar üzerinde etkisi büyük olan bir eseridir. Eserin iki cildini de, o güzel türkçesiyle, Adalet Cimcoz çevirmiştir. Kınca söylemek gerekirse, "Milena'ya Mektuplar"ı okumamak büyük bir eksikliktir. Jean - Paul Sartre, Kafka için şöyle diyor: "Kafka olmasaydı, çağımızın birçok aydınları da olmazdı' . "Milena'ya Mektuplar"ı salık veririz. (İsteme adresi: Ataç Kitabevi, Ankara Caddesi 45 - İstanbul)

Vadideki Zambak: H. de Balzac'ın yüzotuz yıldanberi durmadan okunan büyük aşk romanı. Birçok eserleri gibi, Balzac'ın bu büyük eseri de daha önce türkçeye çevrilmişti. Fakat gündengüne yenileşen, zenginleşen türkçenin gadrine uğrayan eski çevirileri bugün okuyup da zevk almağa imkân yoktur. Bu bakımdan o güzelim "Vadideki Zambak"ı Tahsin Yücelin çevirisinden okumak başlıbaşına bir kazanç olacaktır Eseri türkçeye yeniden kazandıran Varlık Yayınevinin bu hareketi, doğrusu, takdire değer. (İsteme adresi: Varlık Yayınevi, Ankara Caddesi, İstanbul)

Örnek İnsan Dokto Schweitzer: Adı şiirlerde geçen, adına şiir ithaf edilen örnek insan Dr. Schweitzer"in hayat hikâyesi. Pervin Esenkoya tarafından yenileştirilerek, ikinci baskısı yapılmıştır. Ön kapağında, Dr. Schweitzer, arka kapağında, Schweitzer'in Esenkovaya gönderdiği iki resim yer almış. Herkesin zevkle, heyecanla, hattâ fazlasıyla duygulanarak okuyacağı bir eser. Schweitzer gibi kaç insan gösterilebilir şu dünyada? Onu şu günlerde bize yeniden ve daha iyi bir şekilde veren Esenkovayı kutlamak gerek. "İnsanlar, iyilikte, ondört yaşında oldukları gibi kalsalardı, dünyanın görünüşü başka olurdu" diyor Schweitzer. Belki de doğrudur.

Sinema

Jerry Lewis Garson: Jerry Lewis'in yalnız başına çevirdiği seri kurdelalardan biri. Son yıllarda, alışageldiğimiz komedilerden apayrı bir komedi çeşidi denemekte olan Jerry, bu kurdelâsında hem aktör, hem rejisör, hem de direktör durumundadır. Filmin en orijinal yönü, bir hikâyesinin olmaması. Gerçi bir senaryo hazırlanmış ama, filmin başında da belirtildiği gibi, gerçek bir delinin bir haftalık yaşayışının filme alınmasından ibaret bir senaryo... Filmin birçok yerlerinde Jerry'nin son yıllarda denemekte olduğu yepyeni esprilere şahit olunuyor. Tabii bu arada, Jerry'nin mimikleri en büyük rolü oynuyor. Ankara Sinemasında oynayan bu film için güzel veya kötü demek çok zor. Yepyeni bir anlayışla hazırlanmış bir film. Görülmeğe değer. (Ankara)

Korkunç Şüphe: Ulus Sinemasında oynayan bu film, haftanın en güzel kurdelâsı. Kısa bir süre önce ölen Gary Cooper, bu son eserinde ünlü karakter aktrisi Deborah Kerr ile oynuyor. Birbirini delice seven iki insanın arasına giren korkunç şüpheler ve bu şüphelerin yarattığı ruhi sıkıntılar, filmin temasını teşkil ediyor. Baştanbaşa heyecanlı elektrikli sahnelerle dolu olan, çok güzel bir polisiye. Görülmeğe değer. (Ankara)

Korent Fatihi: Son yıllarda ve bilhassa Kleopatra filminin kopardığı gürültüden sonra moda olan alelâde, tarihi filmlerden biri. Başrollerde, vücut güzelliğiyle şöhret yapmış olan Jacques Sernas ile Mitchel Gordon oynuyorlar. Bol figüran kullanılarak hazırlanmış, gürültülü, kanlı bir kurdelâ. Vakit geçirmek için birebir! (Ankara)

Sahi şimdi neredeler ???

Abdülhâk Şinasi Hisar

Günümüzün edebiyat şöhretlerinden ve edebiyatımıza "İstanbulu en güzel anlatan yazar" olarak geçen Abdülhâk Şinasi Hisar, 1888 yılınla İstanbulda, Rumelihisardaki yalılarında doğdu. İstanbulun zengin ve görgülü bir ailesine mensup bulunan Abdülhâk Şinasi Hisarın çocukluğu ve gençliği, o devrin İhtişamı içinde geçti. Sanatkar bir baba ve annenin çocuğu olan Abdülhâk Şinasi Hisarda edebiyata karşı ilgi daha çocuk denecek yaşta başladı. Bu ilgi, daha sonraları tahsil için girdiği Galatasaray Sultanisinde gelişti ve babasının Abdülhâk Hamite olan hayranlığı yüzünden Abdülhâk Şinasi daha o zamandan yazı yazmaya başladı. Sonraları kaleme aldığı "Fahim Bey ve Biz" romanında kendi çocukluğunu ve Galatasaray Lisesi hatıralarile, o zamanın İstanbullunu çok güzel bir şekilde anlatır.

Abdülhâk Şinasi Hisar, Galatasaray Lisesini 1905'de bitirdi ve ailesinin haberi olmadan Parise kaçtı. Orada üç yıl Siyasi İlimler tahsili yaptı. O sırada Pariste toplanmış bulunan Jön Türklerle tanıştı ve bir çok kongerelerine iştirak etti.

1908 de Meşrutiyetin ilânını müteakip tekrar İstanbula dönen Abdülhâk Şinasi Hisar, muhtelif şirketlerde çalıştı. Bu arada zamanın ünlü edipleriyle tanışmaya başladı, "Dergâh" ve "İleri" mecmualarında yazılar yazdı. Bir süre Reji idaresinde çalıştı. Cumhuriyetin ilânı ile Reji Hükümete devredilince, İnhisarlar memuru oldu. 1833 yılında Balkan Birliğine Kâtip, daha sonra da Dışişleri Bakanlığına Müşavir tâyin edilen Abdülhâk Şinasi Hisar, ilk romanı olan "Fahim Bey ve Biz"i 1941 yılında yayınladı. 1944 yılında da "Çamlıca'daki Eniştemiz" yayımlandı. Bu eserler, eski İstanbulu ve İstanbul hayatını anlatması bakımından geniş ilgi gördü, kısa zamanda tükendi.

1 948 yılında Ankaradaki işinden ayrılarak İstanbula yerleşen Abdülhâk Şinasi Hisar, 1952'de "Ali Nazmı Beyin Alafrangalığı ve Beyliği"ni, 1954 de "Boğaziçi Yalıları"nı, 1956 da "Geçmiş Zaman Köşkleri"ni, 1958 de de "Geçmiş Zaman Fıkraları" ile "İstanbul ve Piyer Loti" ve "Yahya Kemal'in Vedâı" adlı kitaplarını yayımladı.

Türk Edebiyatına birbirinden güzel birçok eser vermiş olan Abdülhâk Şinasi Hisar şimdi Cihangirin Boğaza bakan Rüyam apartmanında oturmakta ye günlerini kitap okumak, yazı yazmakla geçirmektedir. Apartmanın penceresinden Boğazı seyrederek, kendi zamanındaki Boğaziçi ve yalılarını hayal etmektedir. En büyük zevki, sık sık çay içmektir. Arada sırada dostlarıyla buluşup eski günleri de yâdetmekten çok hoşlanan Abdülhâk Şinasi *Hiser,* Türk romanının ileriye doğru gittiğini söylemektedir. Bir zamanlar giyimine fevkalâde dikkat eden ve o günlerin meşhur Tokatlı yanında dost larıyla sohbeti pek seven Abdülhâk Şinasi Hisar, ilerlemiş yaşına rağmen, şıklığından birşey kaybetmemiştir. Sık sık Beyoğluna çıkıp, artık bir han haline gelmiş olan Tokatlıyana bakarak gençliğini düşünmekten büyük bir zevk duymaktadır,

Abdülhâk Şinasi Hisar evinin bir köşesinde
Tarih olmuş hatıralar

TÜLİ'den Haberler

Meclis Basın Bürosunun sempatik şefi Tekin Günaşar ile Güler Çorbacı, 4 Şubat Pazartesi günü evlendiler. Tekin Günaşarın Sıhhiyedeki evinde yapılan düğünde Y. T. P. li senatör Turhan Kapanlı ve C.H.P. İstanbul milletvekili Suphi Baykanı davetliler arasındaydılar. Küçük topluluk, gecenin geç saatlerine kadar eğlendi. Bürodan 15 gün izin alan Tekin Günaşar şimdi, Maltepedeki evinde balayını geçirmektedir. Tekin Günaşar 33, Güler ise 21 yaşındadır. Gençlerin bu, ilk evlilikleridir.

•

Tekin Günaşarın nikâhından bir sane

Bir yastıkta kocasınlar

İ stanbulun en karlı, en tipili bir gününde, Yeniköyün güzel yalılarından birinde büyük bir parti verildi. "Bütün Kulis müdavimleri"nin davetli bulundukları partinin en enteresan davetlisi, uzun sarı saçlı, sarışın bir amerikalı dansördü... Twist çalmaya başlayınca, dansörün, "İçinizde benimle twist yapacak kimse yok mu?" diye sormasına karşılık veren olmayınca, Celâl Şahin ortaya çıktı ve hayli güçlük çekmesine rağmen, amerikalıya refakat etti. Ümit Yaşar Oğuzcan, kendi şiir plâğım bilmem kaçıncı defa, metazori dinletmek isteyince, etraftan bir hayli papara yedi. Sonra da güzel gözlü bir hanıma:

. "— Sizin için bir kitap yazacagun" diyerek ilân-ı aşk edince, bir avukat dayanamadı:

"— Bu kitabın kızcağıza faydası yok ki... Senin cebine yirmibin lira girecek, gene sen kârdasın" dedi.

Adnan Oğuzman, mesleğinin de verdiği maharetle, çok iyi ev sahip" liği yaptı. Viski saat 15'ten itibaren su gibi akmaya başladı. -O gün bütün İstanbul Kerbelâya döndüğü için, su gibi akan viskinin ne kadar makbule geçtiği tahmin edilebilir-

Yeni evlendiği halde davete yal' nız gelen Hüsamettin Cindoruka herkes takılıp durdu. Hacı Bekirlerin kızı Necla, kocası gibi, devamlı surette resimden bahsetti ve kocasına takılan "Sosyete Ressamı" lâkabına içerlediğini belli etmemeğe çalıştı. Konuşkanlığı ile meşhur Dürnev Tunaselinin o gün nedense ağzını bıçak açmıyordu. Durmadan dans eden neşeli amerikalı, arada bir uzun saçlarını karavelvâri tarayıp:

"— Dünyayı dolaştım, Türkiye benim için tek yaşanacak memleket Siz türkler yaşamasını o kadar iyi biliyorsunuz ki..." diyordu.

Devamlı surette Park Otelde kalan genç dansör, yakında vereceği Çelo konserinden alacağı para ile dostlarına fevkalâde bir parti vereceğini vâdetti.

Birbuçuk senedir devam eden bir velayet dâvası, nihayet, İhsan Dorukun zaferiyle neticelendi. Cahide Sonkunun İhsan Dorukla evlilikleri esnasında doğan kızları, oniki senedir sabık artistin yanında bulunmakta ve "iyi bakılmadığı' rivayetlerî dolayısıyla münakaşa konusu olmaktaydı. İhsan Doruk, her ay 1200 lira nafaka verdiği kızının niçin iyi bakılmadığını anlıyamamış, durumu tahkike koyulmuştu. Neticede, dedikoduların doğru olduğu mey dana çıktı. Uzun bir mücadeleden sonra dâvayı kazanan İhsan Dorukla eşi Şükran (Özer) Doruk, derhal yeni misafire güzel bir oda ayırarak, küçük kızı Ayazpaşadaki lüks apartmanlarına yerleştirdiler..

•

Türkiyenin en yaşlı pedagogu Kâzım Nami Duru, geçirdiği şiddetli zatürree ile yakınlarını çok korkuttu. Bu fena havalarda seksen yaşındaki bir adamın zatürree gibi ağır bir hastalığı yenmesi kolay değildi. Kâzım Nami Duru hastalığı yendi ama, kaderin kendisine hazırladığı felâketi önliyemedi: Genç ve güzel kızı, peşpeşe geçirdiği sinir krizleri sonucu 45 kiloya düştü ve yatağında ölüverdi.

Türkiyenin dört köşesinden taziye telgrafları alan ve binlerce talebe yetiştirmiş olan Kâzım Nami Duru, kederinden tekrar hastalandı.

Geçenlerde, orta yaşlı, şık giyinmiş, fazla boyanmış bir hanım, Kadıköy vapurunun lüks kamarasında t* turmuş, yanındaki hanımla yüksek sesle konuşuyordu:

"— Benimle evlenecek diye beklerken, bir de ne duyayım, kendinden on yaş genç bir kızla evlenmemiş mi? Aldığı kıza bir rastlasam, anlatacak çok şeyim var. Hain adam!"

Gittikçe heyecanlanan hanım, sık sık "sevgilisi"nin adım tekrarlıyordu. Yanındaki hanımın tesellisi kulağına bile girmiyordu. Bir ara mendilini çıkararak hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Etraftakiler, aşk Krizi geçiren "sonbaharında"ki hanıma ağlamak mı, yoksa gülmek mi lâzım

Gökçere nişan takılıyor
Dostluk münasebetleri

geldiğini kestiremiyorlardı.

Bu trajik sahneye daha fazla tahammül edemiyen kumral, kibar bir genç kadın ayağa kalktı, ağlayan hanıma:

"— O kadın benim, bahsettiğiniz bey de kocamdır. Anlatmak istediğiniz şeyleri buyrun anlatın" **dedi.**

Lüks kamara birden allak - bullak oluverdi. Herkes kulak kesilmiş, ağlayan hanımın ne söyliyeceğini merakla bekliyordu. Hanım büyük **bir** şaşkınlık içinde kalktı, eldivenlerini de koltukta unutarak, kendini, henüz yanaşmamış olan vapurdan -ceza yemek tehlikesine rağmen- iskeleye dar atıverdi.

Devlet Tiyatrosunun 1960'da Atinaya yaptığı resmi ziyaret ile, bu ziyareti geçenlerde iade etmiş olan Piraikon Tiyatrosunun Ankara ve İstanbulda verdiği temsillerin, her iki memleket umumi efkârında uyandırdığı müsbet yankılar bilinmektedir.

Haber aldığımıza göre, Türk - Yunan dostluğunun en iyi şekilde sanat ve kültür münasebetleriyle geliştirilebileceğini ortaya koymuş olan, bu karşılıklı çalışmaları teşvik için, Majeste Yunan Kralı, bu alanda büyük hizmet ve emeği geçmiş iki sanat adamımıza, Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyt Gökçer ile tiyatro eleştirmecisi Lûtfi Aya "I. Georges Nişanı"nın "Officier" rütbesini vermiştir. ..

Cüneyt Gökçerle Lûtfi Aya nişanları, 2 Şubat Cumartesi günü Yunan Büyük Elçisi tarasından, Elçilikte yapılan bir toplantıda, törenle takılmaştır. Milli Eğitim ve Dışişleri Bakanlığı ileri gelenleri ile Devlet i Tiyatrosu sanatçılarının ve basın mensuplarının davet edildikleri törende Yunan Büyük Elçisi, iki memleket arasında gelişmekte olan kültür ve sanat mübadelelerini güzel bir konuşma ile belirtmiş, Cüneyt Gökçerle Lûtfi Ayın bu alandaki gayretlerini övmüştür.

Nişanları takıldıktan sonra Cüneyt Gökçerle Lûtfi Ay kısa birer konuşma ile Büyük Elçiye teşekkür etmişlerdir.

Hayat Defterinden
YAPRAKLAR

Doğdu. İstanbulda yayınlanan Münakaşa gazetesinin sahibi Zeki özdemir ile eşi Keriman Özdemirin bir oğulları oldu.

Evlendiler. Ağrı senatörü Veysi Yardımcının kızı Sezen Yardımcı ile İstanbullu tüccarlardan Sungur Çevik evlendiler. Liman Lokantasında yapılan düğünde, gelinin yengesi Harika Yardımcı da vardı. Sezen Yardımcı 19 yaşındadır. Gençlerin bu ilk evlilikleridir.

Evlendiler. Refika Yaman ile İzmirde görevli amerikalılardan Beverly R. Wilson evlendiler. Refika Yaman 20, Wilson ise 26 yaşındadır. Gençlerin ilk evlilikleridir.

Evlendiler. Mehtap Barçın ile tamirde görevli amerikalılardan Robert Mc Daniel evlendiler. Mehtap Barçın 2O, Mc Daniel ise 27 yaşındadır. Gençlerin ilk evlilikleridir.

öldü. M.E.A. şirketine ait bir yolcu uçağı ile çarpışan C -47 tipi askeri uçağın pilotu Yüzbaşı Necati Sunay öldü. Sunay 37 yaşında, evli ve iki çocuk babasıydı.

öldü. M.E.A. şirketine ait yolcu uçağıyla çarpışan C - 47 uçağı pilotlarından Teğmen Fikret Tartar öldü. Tartar 23 yaşındaydı ve yeni nişanlanmıştı.

öldü. İstanbul Bankası Ankara Şubesi İkinci Müdürü Cevat Karan Ankaradaki uçak kazasında, yanarak öldü.

öldü. Konya milletvekili Ahmet Gürkanın oğlu Mustafa Gürkan, Ankaradaki uçak kazasında yanarak öldü. Mustafa Gürkan 38 yaşındaydı.

Öldü. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji öğrencilerinden Caroline Hopp, Ankaradaki uçak kazasında öldü. Aynı uçak kazası kurbanlarından Paul Dragnich ile nişanlı olan Caroline 19 yaşındaydı.

Öldü. Robert Kolej öğrencilerinden Paul Dragnich, Ankaradaki uçak kazasında öldü. Dragnich 20 yaşındaydı.

T İ Y A T R O

LûtfiAY

Oyun: "Dilekçe", (Komedi. 2-bölüm)
Yazan: Çetin Altan.
Sahneye koyan: Müfit Kiper.

Tiyatro: İstanbul Şehir Tiyatrosu (Üsküdar bölümü).
Dekor: Turgut Atalay.
Konu: Devlet dairelerindeki perişanlığın ve çöküntünün realist ve satirik bir tasviri.
Oynıyanlar: Kadri Ögelman (Odacı Hasan), Necdet Yakın (Kâtip Nuri), Atıf Avcı (Şef muavini Rifat), Gülistan Güzey (Kâtibe Leman), Apturrahman Palay (Neci Torik), Muhip Arcıman (Şef Hikmet), Saltuk Kaplangı (Müdür Osman).
Beğendiğim : Çetin Altanın -birkaç çizgi ile rastgele çizilmiş gibi görünen yüzlerden- sahneye, gerçekliği olan ve seyircinin ilgisini çekmiye yeten kişiler çıkarmış olması. Müfit Kiperin, karikatüre düşmeyen, ölçülü sahne düzeni. Necmi Torik'te Apturrahman Palayın çok sevimli oyunu. Kâtibe Leman'a Gülistan Güzeyin kazandırdığı tesirli ifade. Odacı Hasan'da Kadri ögelHİMun, Kâtip Nuri'de Necdet Yakının, Şef Hikmet'de Muhip Arcımanın başarılı kompozisyonları.
Beğenemediğim: Çetin Altanın, her zamanki kadar, itina ile seçilmemiş olan politik "esprit'leri.
Sonuc: Seyircinin, acısını çektiği bozukluklardan bo! bol gülerek öcünü aldığı, eğlenceli -ve uyarıcı- bir hiciv.

Tepebaşında "Güneş Batarken"
Hayırsız evlatların dramı

Ovun: "Güneş Batarken" "(Vor sonnenuntergang"). Piyes 4 perde.
Yazan: Gerhart Hauptmann.
Ç eviren: Seniha Bedri Göknil.
Sahneye koyan: Hüseyin Kemal Gürmen.
Tiyatro: İstanbul Şehir Tiyatrosu (Tepebaşı).
Dekor: Turgut Atalay.
Konu: Güngörmüş, evlâtlarını yetiştirmiş, refaha kavuşturmuş, varlıklı bir babanın, son günlerine mutluluk veren genç, güzel ve duygulu bir kızla evlenmesini çok gören hayırsız evlâtların isyanı.
Oynıyanlar: Hüseyin Kemal Gürmen (Matthias Clausen), Leylâ Altın (Ottilie), Perihan Tedü (Bettina), Necdet Mahfi Ayral (Erich Klamrouth), Nur Sabuncu (Paula Clothilda), Kani Kıpçak (Hanefeld), İbrahim Delideniz (Geiger), Melâhat İçli (Frau Peters), Nedret Güvenç (Inken Peters), ves.
Beğendiğim: Hüseyin Kemal Gürmenin ağırbaşlı, tesirli bir Oyun düzeni içinde gerçekleştirdiği reji. Turgut Atâlayın dekorları. Başrolde, gene Hüseyin Kemalin belki biraz fazla hareketli, ama sevimli zindeliği içinde beşerî bir "ton" kazanan kompozisyonu. Heri* han Tedünün, Nur Sabuncunun, Leylâ Altının oyunları. Damat Klarrirouth'da Necdet Mahfi Ayralın, Kâhya Hanefeld'de Kani Kıpçak'ın, Frau Peters'de Melâhat İÇ" linin canlandırdıkları ilgi çekici tipler. Clausen'in yaşlı dostu Geiger'de İbrahim Delidenizin sade, tabiî seyri" ne doyum olmıyan oyunu. Ve nihayet Inken Peters'e Nedret Güvencin duygulu, zeki bir oyunla kazandırdığı sıcak ifade.

Yeni Tiyatroda: "Dilekçe"
Kim okur kim dinler!

Beğenemediğim: En azından 35 yıl önce yaşamış, meşrebi itibariyle de en az 50 yıl öncesinin zevkini benimsemiş olması gereken Clausen'e, italyan stili son moda elbiseler giydirilmiş olması,.
Sonuç: Ünlü alman yazarının 100. doğum yıldönümünde Tiyatromuzun yüzünü ağartan bir temsil.

Onlar ki verir lâf ile Dünyaya nizâmat...»

Müzayede salona

Ölü sayısı şimdilik 80'i buldu. (Yeni Gün - 4 Şubat 1963 - Manşet)
Ölü sayısı 82'ye yükseldi. (Adalet - 4 Şubat 1963 - Manşet)
Ölü sayısı dün 84'e yükseldi. (Zafer - 4 **Şubat** 1963 - Manşet)

Feci kazadaki **ölü** sayısı 85'e yükseldi. (Yeni İstanbul - 4 Şubat 1963 -Manşet)

Ölü sayısı dün 83'e yükselmişti. (Cumhuriyet - 4 Şubat 1963 - Manşet)
Uçak kazasında ölenlerin sayısı 80'e yükseldi. (Vatan - 4 Şubat **1963** - Manşet)

Kaza kurbanları 84 oldu. (Tercüman - 4 Şubat 1963 - Manşet)
Ölü sayısı 79 oldu. (Hürriyet - 4 Şubat 1963 -' Manşet)

Ankara Radyosu saat 13 ajansında ölü sayısını 79 olarak bildirmiştir. (Dünya - 4 Şubat 1963 - Haber kısmı)

Son durum: 80 ölü (Milliyet - 4 Şubat 1963 • Manşet)
Kat-i netice: 79 ölü. **(Son** Havadis -. 4 Şubat 1963 - Manşet)

ereserpe

Ölelerin isimleri. (Yeni Gün - 4 Şubat 1963 - Başlık)
gizli tutabilmelidir Gazeteci haber kanağını **(Yeni** Gün - 4 Şubat 1963 - Manşet)

George Bervard Shaw - diyor ki (Adalet - 4 Şubat 1963 - Başlık)
Eski spikerler Alteurm Kılıç'ı itham ettiler. (Akşam - 4 Şubat 1963 - Başlık)

Haberin akşamcısı

Almanya'ya kaçan ve orada okumakta iken Amerika'ya kaçmak için yeni teşebbüslerde bulunan 7 yaşındaki Diyarbakırlı Mehmet Şori (Resim altı)
Almanyaya kaçak olarak gitmesiyle meşhur olan bu on bir yaşındaki yaramaz. (Akşam - 4 Şubat 1963 - Haber kısmı)

Yürütme faslından

G ünlük işler, su çoluk çocuğun bile yürütülebileceği işler arap saçına dönmüş dururken... (Yeni İstanbul - 5 Şubat 1963 - Tarık Buğra)

Yeni tip madalyonlar!

Görülüyor ki, Cumhurbaşkanına anlatılan yönden başka, madalyonun daha birkaç yüzü mevcuttur... (Zafer - 6 Şubat 1963 - Başyazı)

Rüzgârlı Matbaa

Her Türlü Baskı İşleri İçin

E M R İ N İ Z D E D İ R

Rüzgârlı sokak No. 15 Tel: 10 61 96 ANKARA

(AKİS - 69)

idare

Geçti o günler!

Ankara Radyosu, geçen hafta, çeşitli dedikodulara sebep olan bir spikerlik sınavı açtı (Bak: AKİS - Sayı: 449) ve bir başka sınavı da başarıyla atlatmasını bildi.

Birinci sınavın birbirini tutmayan söylentilere yol açmasının çeşitli sebepleri vardır. Bir defa. sınavda balı cebir ve geometri soruları sorulmuştu. Sınava katılanlardan bazıları, salonda dolaşan Radyo yönetieilerine, "sanki, sisler bu sorulara cevap verebilir misiniz ?" diye şikâyette bulunmaktan kendilerini alamadılar. Bir bakıma haklıydılar. Çünkü bazı sorular gerçekten de zordu. Bu itibarla, sorulara cevap veremiyeceklerini sananların böyle çıkışlar yapmasını tabiî karşılamak gerekirdi. Ancak, bu şikâyetler, sınavdan iki - üç gün sonra bazı gazetelerde çıkmaya başlayınca işin rengi değişti, itiraz edenlerin maksatları anla--ıldı.

. Radyo yöneticileri, san sınavın şartlarını hazırlarken, bugüne kadar düşünülmeyen noktaları ön plâna almışlar ve özellikle Radyo spikerlerinin kültürlü kimselerden seçilmesini sağlamak için plânlar yapmışlardı. Bunda kararlıydılar. Son derece mikrofonik bir ses bulsalar dahi, önce ata sahibinin kültür seviyesini ölçecekler, sonra onu yetiştirerek, mikrofona çıkmasını sağlıyacaklardı. Radyonun içinde bulunduğu şartlara göre bu, belki çok modem bir karardı. Takat elde fırsat varken, ilerici bir anlayışla çalışmanın zamanı çoktan gelmiş, geçiyordu bile,

Bu düşüncenin etkisi altında. Milli Eğitim Bakanlığı Test ve Araştırma Bürosu ile temasa geçildi ve spiker adaylarının genel kültürünü ölçecek soruların orada hazırlanması hususu
Sorulardan ne Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığının, ne de Radyo yöneticilerinin haberi vardı. Buna ragmen, sınavda kaybettiklerini anlıyanlar, yaygarayı bastılar. Kapı kapı dolaşarak, Türkiye Radyolarının 1 numaralı sorumlusunu ve Ankara Radyosu yöneticilerini şikâyet ettiler. İşin tuhafı, bu şikâyetleri can kulağıyla dinleyenlerin bulunmasıdır!

Ancak, sevinilecek taraf, kim olursa olsun ve hangi makama şikâyet «derse et«in, Ankara Radyosunda yapılan son spikerlik sınavını kaybedenlerin, artık eski usullere başvurarak, bir daha Radyoevine giremiyeceklerinin ve ne kadar çalışırlarsa çalışsınlar, sorumlulara çamur atamıyacaklarının anlaşılmış olmasıdır. Ankara Radyosu, çeşitli imkânsızlıklar içinde, modern radyoculuk anlayışından çok uzak bir şeklide çalışabilir. Fakat Radyonun içindeki düşünüşün iyiye, yeniye ve doğruya doğru döndüğü de muhakkaktır. .

Tenkidin böylesi..

Ankara Radyosu eski zihniyetten kurtulduğu, parasızlık ve diğer imkânsızlıkları da yenmeğe çalıştığı Mr avrada bir sınavı daha başarıyla vermesini bildi. Ama, bu başarısına rağmen, spikerlik sınavında olduğu gibi, yine şikâyetlerden yakasını kıtaramadı.

Geçen haftaki feci uçak kazası nın vukuundan 15 dakika sonra Radyonun röportaj ekibi, olay yerine koştu ve banda ses almağa koyuldu. Saat. 17'de ise, acı haber bütün yurda duyuruldu. Radyo yöneticileri, dinleyicilerinden hiç bir şeyi saklamamağa kararlıydılar. Zira, Radyonun en önemli görevi, dinleyicisine sağlam bilgi vermekti. Ankara Radyosunun, bu korkunç olayı en kısa zamanda duyuramaması veya kazanın sonuçlarını hafifletmesi son ders--e gerici bir davranış olurdu.

Ama ne yazık ki, yöneticiler, ummadıklarıyla karşılaştılar: Olayın bütün teferruatile Radyodan duyurulması, itirazlara yol açtı. Efendim. Radyo halkı korkutmuştu. Efendim, Radyo halkı heyecanlandırmıştı. Efendim, Radyo halkın merhamet ve teessür duygularını istismar etmişti! Eğer Radyo, haberi yumuşatarak, hafifleterek vermiş olsaydı, acaba dinleyici üstünde nasıl bir etki yaratacaktı?

Bir gün sonra olayı gazetede okuyalar ve olayın resimlerini görenler; muhakkak ki, "Radyo yine işini tam yapmadı "Zaten Radyoya güven olmaz ki" diyecekler ve Ankara Radyosunu imkânsızlıklar boşluğunun içinde bırakacaklardı.

İşin bu yanı kimseyi ilgilendirmemektedir! İşte asıl üzülünecek husus da budur.

Batı Müziği = Cenaze marşı

Ankara Radyosu, bir başka yönden, geçen hafta yine aynı boşluğun içine itildi. Uçak kazasından sonra Radyo, anlamsız bir matem havası tutturdu. Dinleyiciler, Radyodan bol bol, matem için yazılmamış Klâsik Batı Müziği ve ağır Türk Müziği eserleri dinlediler. Riyaseticumhur Senfoni Orkestrasının büyük gayretlerle memleketin en uzak köşelerine' tanıtmaya çalıştığı Klâsik Batı Müziği, bir defa daha, dinleyicinin kafasına matem müziği olarak yerleştirilmiş oldu.

Gerçi Türkiye Radyolarının böyle günlerde ne gibi yayınlar yapmaları gerektiğini kararlaştırmak gerçekten güçtür. Fakat kazadan sonraki günlerde de, matem kaygusu ile, Radyo programlarının değiştirilmesini istemek, herhalde şarklılıktan başka bir şey değildir. Radyo, herşeyden önce, olayları dinleyicilerine duyuran, onları eğlendiren ve. eğiten bir yayın aracıdır. Matem gayretiyle ne tip müzik yayınlarsa yayınlasın, bu üç görevden birini muhakkak yerine getirmek zorundadır. Bu bile, matemin anlamını bozmaya fazlasıyla yetmektedir.

O halde, bir milleti üzen günlerde Radyoların programlarını değiştirmeleri kadar saçma bir davranış olamaz. Bu gibi geleneklerin devam ettirildiği memleketlerde, felâketi takip eden gün bu yola gidilmesi belki doğrudur. Ancak, ikinci günden itibaren Radyonun, normal programına dönmesi gerekir. İkinci gün matem tutmak isteyen zaten radyosunu . açmaz. Herkes de onun bu davranışına saygı duyar. Ama hiç kimsenin . Radyo programını değiştirerek, memleketi bu yayın aracı ile zorla mateme sokmaya hakkı yoktur.

Ankara Radyosu, spikerlik sınavında yeni bir yol seçerek, çalışma tarzında; feci bir olayın haberini en doğru ve açık şekilde vererek de modern radyoculuk alanında ileriye doğru bir adım atmıştır. Felaket günlerinde de matem anlayışını değiştirmesi 'yerinde bir hareket olur. Çünkü bu, hem Radyonun müspet yolda olduğunu dinleyiciye ispat edecek, hem de dinleyiciyi bir takım kötü alışkanlıklarından kurtaracaktır.

J A L E   C A N D A N
OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

Ondört yaşımdayım. Çocukluğumdan beri tiyatroya karşı büyükî bir sevgi duyarım. Öğretmenlerim, çıktığım müsamerelerde çok başarı kazandığımı birkaç kere ailem a de söylediler. Ailem beni sahnede bir çok defa seyredip alkışladı, hattâ beni Bale okuluna verdi. Fakat tiyatro sanatkârı olmak istediğimi söyleyince, ailem bu arzumu, imkânsızmış gibi, gülerek, şaka yollu karşılıyor. Kızmıyorlar bile. Çok üzülüyorum. Çünkü sahne artisti olmaya karar verdim. Çocukken, kendi kendime saatlerce odamda bu oyunu oynardım. Şimdi en büyük zevkim evde yalnız kalıp, aynı oyunu oynamak. Annem son günlerde beni, eskisi kadar tiyatroya götürmez oldu. Bana, küçükken kendisinin de aynı hevesleri geçirdiğini, simdi bunlara güldüğünü söylüyor. Sahile artisti olanak bu kadar kötü bir şey mi ki? Annemi kandırmak için ne yapayım?

G. G.- Ankara

Baleye devanı edin, küçük okuyucum, derslerinizi ihmal etmeyin. Büyük aşkınızı da kalbinizde tutun. Anneniz gibi daha birçok kimseler sahne hayatım hoş görmezler. Sahne hayatının bir takım meseleleri, güçlükleri olduğu muhakkaktır. Eğer bu güçlükleri karşılayabilecek kudreti kendinizde görüyorsanız, sebat edin. Sizin gibi nice küçük kızlar da bu hevese kapılmış, sonradan vazgeçmişlerdir. İlkönce, arzunuzun geçici olmadığına inanmanız lasını. Telâş etmeyin. Şimdilik kendinizi mümkün mertebe iyi yetiştirmeğe bakın. Çok okuyun, lüzumlu kültürü edinin. Herde gene aynı isteği duyarsanız, annenizi, babanızı bu konuda iknaa çalışın. Meslek seçiminde anne ve babanın fazla ısrara hakları yoktur. Onlar sadece yönetici olabilirler. **Bu bakımdan, onların sözlerini de yabana atmayın, tecrübelerinden faydalanın. Temkinle, soğukkanlılıkla karar verin.**

Eşimle çok mesut yaşıyoruz. Her bakımdan anlaşıyoruz. Güzel bir apartman katımız, iyi bir işim, iyi dostlarınız var. Eşimin şimdi en büyük isteği, anne olmaktır. Hattâ, yeni satın aldığımız bu apartman katında, doğacak çocuğun odasını bile düşündü. Evliliğimiz üç yıla yaklaşıyor. Bu bakımdan merak etti ve neden çocuğu olmadığını öğrenmek üzere doktora gitti. Halbuki benim çocuğum olmuyor. Bunu bildiğim halde, kendisine söyliyemiyorum. Hayal kırıklığına uğrayacağından eminim. Evlenmeden önce de durumumu biliyordum. Gizledim. Şimdi ıstırap içindeyim. Söylemek mi, yoksa susmak mu daha iyidir, bilemiyorum?

Bir Okuyucunuz

Bunu vaktiyle, evlenmeden önce kendisine söylemeniz herhalde lüzumlu idi, sevgili okuyucum. Bu sırla **daha fazla** mutlu yaşıyabileceğinizi sanmıyorum. Her ne sebepten olursa olsun, eşler arasında böyle gizli şeyler samimiyetsizlik yaratır ve bu nasıl olsa hissedilir. Kimsenin kimseyi bu şekilde aldatmaya hakkı yoktur. Başkasından öğrenmeden, ona gerçeği anlatın. Fakat bunun telafisinin de mümkün olduğunu unutmayın. Allah size çocuk vermiyorsa, pekâlâ başkasının çocuğunu evlât edinebilirsiniz. Eşinizi bu fikre alıştırın. Çok mutlu bir anne olacağına inansın.

Bir dostumun tam ondört sene çocuğu olmamıştı. Bir çocuğu evlât edindi ve bundan birbuçuk sene sonra da kendi çocuğu olda. Dostum, gerçek anneliği, evlât edindiği çocukla tamamiyle hissettiğini söyler Ne var ki sizin, çocuğu, şimdilik, meselâ, koruyucu aile olarak, nüfusunuza geçirtmeden, almanız gerekecektir. Türk Medeni Kanunu, evlât edinme hususunda bir yaş haddi tanımıştır. Buna göre, gerek erkeğin, gerekse kadının kırk yaşını bitirmiş olması gerekmektedir. İlgililer, mevzuata bazı yenilikler, yeni imkânlar getirmek için çalışmaktadırlar.

Kızkardeşimin kocası ani bir kazada öldü. Kardeşim, hayatını yeniden yapmak istemiyor ve Önüne çıkan fırsatı da itiyor. Çalışıp, kocasından kalan ufak bir gelirle iki çocuğunu yetiştirmek, onun hatırasına sadık kalmak niyetinde. Kocasının ismini ağzından düşürmüyor. Halbuki eniştemin dışarda bir macerası olduğunu biliyorum. Hattâ, elimde bunun delili de var. Kızkardeşim bunu öğrenirse belki hatıralardan kurtulur, yasamaya başlar. Kendisini kurtarmak için, bazan bu hususu konuşmak istiyorum. Ne dersiniz?

S. A. * Adana

Böyle birşey yapmayın. Sözleriniz onun üzerinde çok dana fena bir etki yaratabilir. Anladığıma göre, ölüm hâdisesi henüz çok yenidir. Sizin, sözlerinizle yapamıyacağınız şeyi zaman yapacaktır, sevgili okuyucum. Kızkardeşiniz henüz **çok** genç. Birgün hayatını yeniden kurar. Şimdi hatıralarını yıkmayın, müşfik davranın ve bildiğiniz sırrı unutun. Çalışmak iyidir. Bırakın, kardeşiniz çalışsın. Bu da onun, derdini unut" masına yardım edecektir.

Köy Enstitüleri Dâvamız

Milli Eğitim Bakam sayın Hatiboğlunun C. H. P. ortak grubunda köy köy enstitüleri hakkında yaptığı konuşma pek çok kimsenin geleceğe olan umuduna kırmıştır.

Köy enstitüleri nedir? Köy enstitüleri, bugün, kalkınma azminde olan birçok memleketlere örnek Ur teşekkül ve örnek bir müessese olarak gösterilen bir eğitim yuvasıdır. Köy enstitüleri, kuz ve erkek köy çocuklarımızı almış, yanyana eğitmiş, yetiştirmiş ve faydalı, ülkücü, atatürkçü iyi birer vatandaş ve öğretmen olarak tekrar köye göndermiştir. Köy enstitülerinde gençlerimiz, kafaca ve bedence çalışmayı aynı şekilde değerlendirmesini öğrenmiş, toplum kalkınmasının esasını teşkil eden bu prensipleri köylerinde uygulamışlardır. Bugün Türkiyenin neresinde bir köy enstitüsü mezunu varsa, orada muhakkak yeşillik, muhakkak ağaç vardır. Köy enstitüsü mezunu öğretmen hiçbir şey yapamamışsa, hiç olmazsa okulunun bahçesine fidan dikmiş, bu fidanları öğrencileriyle beraber sulamıştır. Enstitülerin kapanması, bence toplumumuzun uğradığı büyük talihsizliklerden biridir. Çünkü köy enstitüleri kapanmamış olsaydı, bugün eğitim dâvamızı, büyük çapta, halletmiş olacaktık.

Fakat meselenin asıl üzücü tarafı, köy enstitülerinin yeniden açılması yönüne gidilmemesinden çok, bu bilgi yuvasını yıkan zihniyetin hâlâ yıkılamamış olmasıdır. Köy enstitüsü mezunları arasında komünist zanlısı bazı kimselerin bulunduğu durmadan tekrar edilmektedir. Her toplumda, her yerde bir miktar komünist bulunabilir. Bunun için müesseseler yıkıl» maz. Bu bakımdan, köy enstitülerinin kapatılmasında ileri sürülen bu gerekçeye inanmak biraz zordur. Köy enstitüleri, D. P. iktidara gelmeden çok evvel, Millî Eğitim Bakanlığında cereyan eden şahsi çekişmelerde silâh gibi kullanılmıştır. D. P. bu çekişmelerden faydalanmış, gerici, istismara politikasında bunu büyük ustalıkla kullanmış ve nihayet enstitülere »on darbeyi vurarak, onları yıkmıştır.

Bütün bu kötü propagandalara rağmen, köy enstitüleri, köylünün nazarında hiçbir saman lekelenmemiştir. Bugün de genel olarak, köylü bunların açılmasından sevinç duyacaktır. Çünkü, kim ne derse desin, bizim köylümüz, bütün imkânsızlıklara rağmen, okumaya karşı büyük saygı duymaktadır. Enstitüleri sevmiş, onları o kadar benimsemiştir ki. bugün Anadolunun birçok yerlerinde, öğretmen okullarına kolaylıkla "enstitü" demektedir. Ama, öğretmen okulları hiçbir zaman enstitülerin yetini tutamıyacaktır. Çünkü bu okullara daha şok şehir çocukları devam etmektedir. Bunlar köye lüzumu kadar yararlı olmamaktadırlar Enstitülerin esas ilkelerinden vazgeçmeden, onlara ban yenilikler getirmek veya eksikleri tamamlamak pekâlâ mümkündür. Fakat herşeyden evvel, enstitülerden korkmamayı öğrenmek gerekir. Dünyanın örnek bildiği bir müessese Var. Bu müesseseyi biz kurmuş biz yıkmışız. Şimdî adından korkuyoruz! Halbuki korkulacak şey, cehalettir, "habersizlik'tir. Komünizmin giriş kapısı da bunlardır.

KÖŞEDEN

ALARM

Vildan Aşir SAVAŞIR

İlk alarm, 1961 yılında, lig maçlarının sonuna yaklaştığı Nisan ayında verilmişti .O zaman Futbol Federasyonu Başkanı, bir danışıklı döğüş söylentisinden duyduğu üzüntüyü ve hâdiseyi anlatıyor ve aynen şöyle diyordu: "Bunlar ciddi kulüplerdir, şike maç yapmazlar". Her ihtimale karşı tedbirli davranacağını da sözlerine ilâve etmeyi lüzumlu görmüştü.

O tarihte yayınladığımız bir yazıda sorumluların dikkatini çekmiş ve dilimiz döndüğü kadar tedbirin öneminin büyüklüğünü belirtmeye gayret etmiştik. Alınan tedbir ne idi, ne yapılmıştı, bilmiyoruz. Ancak, 6 Şubat 1963 tarihini taşıyan bir gazete, bu sefer de, Orhan Şeref Apakın ağzından, "Şike maç yapan kulüplere ağır ceza verileceğini, bir müracaat vukuu halinde de tahkikat yapılacağını" haber veriyor. Bu bir müjde değildir.

Spor dünyasında "Şike" diye, bizim bildiğimiz, danışıklı döğüşe derler. Danışıklı döğüş, sporun tarifi ile dahi bağdaşamayan bir davranıştır. Sporu karakterize eden, ona eğitim alanındaki değerini veren bütün vasıflarını birden harcamadan danışıklı döğüşe gitmek mümkün değildir. Ya spor olan yerde danışıklı döğiiş olmaz; ya da danışıklı doğuşun bulunduğu yerde spor yoktur. Şike maçı, maç tâbirine bakıp da yeni bir soysuzlaşma saymamak lâzımdır. İnsanoğlu, sporu menfaate vasıta kılmasını öğrendiği gün, şikeyi, yâni danışıklı döğüşü de keşfetmiştir. Teşkilâtlanmış ve kurallara bağlanmış sporun .beşiği olan eski Yunanistanda pankreascıların birbirleriyle tuttukları danışıklı döğüşlerin ve buna karşı toplumun sert tepkilerinin hikâyeleri bilinmektedir.

O günden bu yana danışıklı döğüş hep profesyonelin kullandığı, endüstri haline gelen sporun istismar etitği bir aykırı düzendir. Boks organizatörü şike tertipler ve profesyonel boksör buna âlet olur. Pankreas güreşlerinin organizatörü şike teklif eder ve güreşçi buna razı olur. Daha umumi bir deyimle, bu düzen müşteri kızıştırmak için işler. Bir takımın bütün fertlerini satın almanın güçlüğü, takım sporlarında profesyonel de olsa, şike imkânını azaltmaktadır. Bununla beraber, profesyonel teniste, profesyonel basketbolde ve hatta futbolda, skandallere değilse bile, dedikodulara konu teşkil etmiş hâdiseler son yirmibeş yılın spor tarihinde görülmüştür.

Şöyle üstten bir bakış bile danışıldı döğüş ün müşteri kızıştırmak ve bu yoldan para sızdırmak için yapıldığını açıkça göstermektedir. Şu halde, para kazanmak bahis konusu olmadığına göre, amatör sporda bunun yeri olmamak lazım gelir. Halbuki sporun kontrol dışı kalıp, soysuzlaşma istidadı gösterdiği yerlerde amatörlerin de şike oyunlarına başvurdukları nadir değildir.

Bizde yağ pehlivanlarının danışıklı döğüşleri söylenir, bilinirdi. Modern spora geçişimizden sonra arkadaş veya takım kayırmayı hedef tutan danışıklı döğüşlere -filân müsabakaya girmeme, oynadığı bir takımda adanı eritme iddiası bulunmayan Mr maçı isteyerek kaybetme gibi- rastlandığı olmuştur. Futbol Federasyonu Reisinin ağzından öğrendiğimiz hâdise, profesyonel bir sporda cereyan etmekte ve hedefini' 4e biraz farklıca seçmiş bulunmaktadır. Amma ne olursa olsun, menfaat uğruna olmuştur veya olmaktadır.

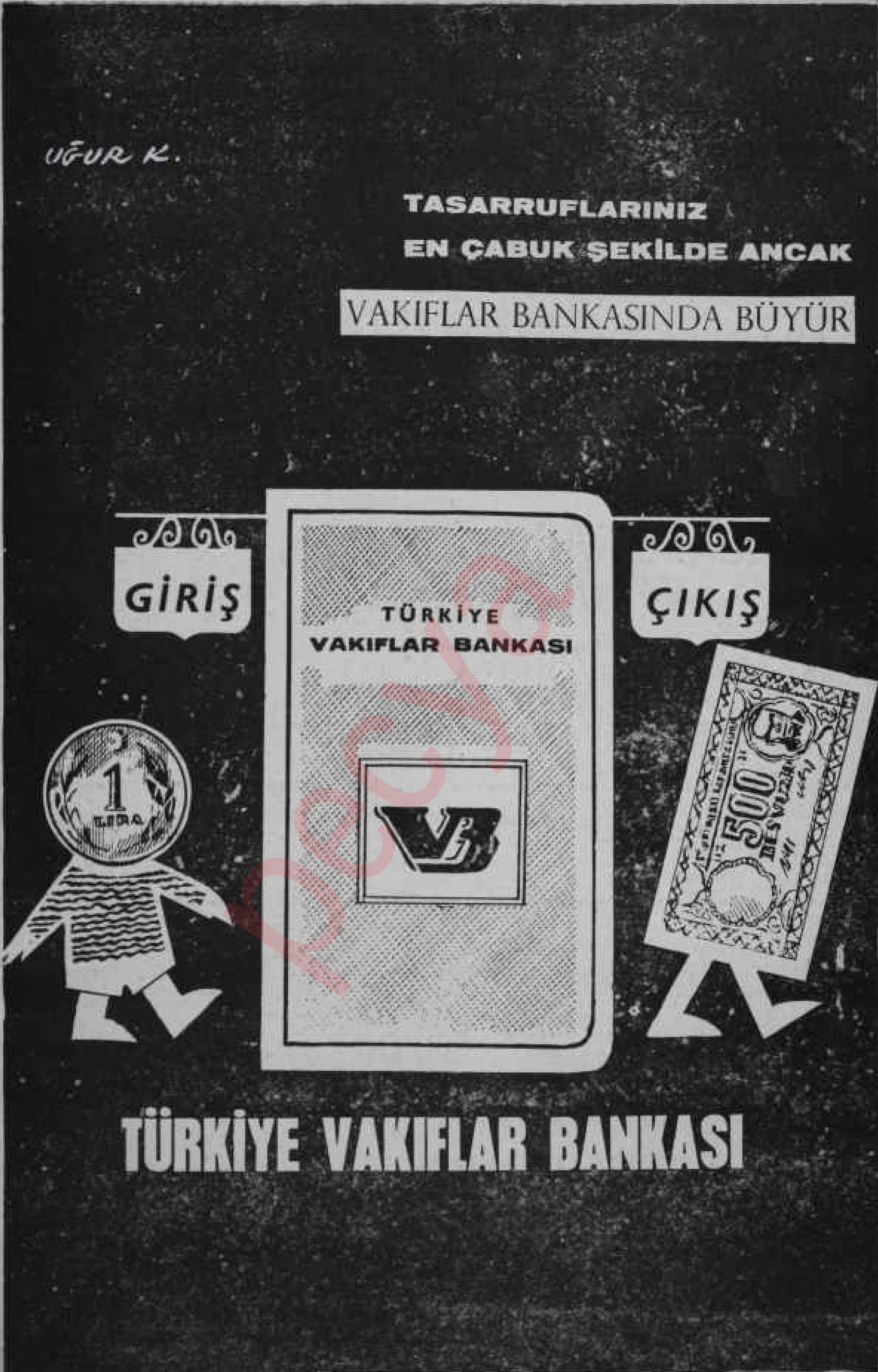
Hâdisenin elem veren tarafı, Futbol Federasyonunu değil, kendisinin bir eğitim müessesesi olduğunu takdir etmesinde kati zaruret bulunan Beden Terbiyesi Teşkilâtının ve bunun başındaki sorumlu Bakanın el koymasını lüzumlu kılan özelliği şudur: Profesyonel futbolcular tarafından oynanmış olmasına rağmen takımlar, amatör kulüplerin takımıdır. Maç, amatör sporun yönetiminden ve geliştirilmesinden sorumlu bir teşkilâtın idare ettiği bu müsabaka sisteminin içinde yer almaktadır. Davranış, bunun getireceği kazancı bir tarafa koyun, bir yönü ile, lig içerisinde kalmayı hedef tutmaktadır.

Türkiyede lig maçları, profesyonellerin oynadığı Milli Ligden ibaret değildir. Basketbolun, voleybolun, futbolun bütün Türkiyede amatör ligleri vardır. Üstelik sporumuzun temelini de, bu liglerin içerisinde "spor, spor içindir" diye ter döken çocuklar teşkil etmektedir. Amatör gençlik, teknik ustası diye örnek aldığı profesyonel şöhretlerin hilelerine, tutulma çaresi olarak kullandığı düzene heves edecek, onu taklit edecek olursa, her şeyden ümidi kesmek lâzımdır. Bu bir kere yol ederse, arkasından gelecek mânevi çöküntüye millet olarak devlet olarak göz yummaya ve katlanmaya imkân yoktur.

Teşkilât sorumludur, vazifelidir. Ancak, Basın da vazifelidir, seyirci de, öğretmen de vazifelidir. Sporu değil, gençliği konuşan ve düşünen herkes vazifelidir. Telkin, iyi yolu gösterme, öğüt, polis tedbiri, ceza, ne varsa seferber edip, kullanmalı, ilk alarm işaretini ik yıl önce vermiş bulunan danışıklı döğüşe doğru soysuz laşmanın önüne geçmelidir.

UĞUR K.
TASARRUFLARINIZ
EN ÇABUK ŞEKİLDE ANCAK
VAKIFLAR BANKASINDA BÜYÜR
GİRİŞ
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
ÇIKIŞ
1
LİRA
500
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI